

NA SLOVÍČKO SE SVATKOU...

Metodik letní činnosti z Instruktorského sboru pro pobyt v přírodě to nemá lehké. Má na starosti desítky instruktorů, zabývá se jejich problémy, zpracovává desítky hlášení, směrnic, úkolů, koncepcí. Svatava Šístková z Liberce už dělá metodičku skoro třetí rok. Poštačka, která chodi do Frimlové ulice, by mohla vyprávět o halách dopisů, které se ani leckdy nevejdou do schránky. Ale Svatka nejen úřaduje na úseku pobytu v přírodě, Svatka pochopitelně do přírody i jezdí. Většina instruktorů ji zná z různých podniků, které vedla nebo se jich zúčastnila. Její akce mají vždy dobrou úroveň. Proč tomu tak je? Svatka má zkrátka přírodu ráda, ale být v ní sama, to by jí nestačilo.

• Svatko, jak jsi ke svému koñíku vlastně přišla?

S přírodou jsem navázala přátelství v době, kdy jsem ještě neměla chodit. Největší zásluhu na tom mají rodiče, kteří ani dnes nevynechají jedinou příležitost utéci z městského ruchu do hor. S partou lyžařského oddílu Textilany jsem pak v útlém školení věku jezdila každou neděli na chalupu v Horní Rokytnici. Brzy jsem se naučila zacházet s pilou, sekrou a nožem. Naučila jsem se pohybovat se v přírodě a na horách. Svoje první lyže jsem dostala, když mi byly necelé tři roky. Tak nastala krušná doba výcviku. Můj tatínek, sám aktivní lyžař, chtěl ze mne mít závodníci. Nevím, zda se mu to provedlo jak zamýšlel, faktum je, že jsem za naši jednotu až do svých 16 let závodila. V té době jsem také hrála košíkovou, zkoušela tenis a vůbec — s výjimkou šachu snad každý sport. Do Instruk-

torského sboru jsem se dostala víceméně náhodou: na naši schůzi ZO SSM přišel zástupce OV SSM a mezi řečí se zmínil, že SSM vychovává svůj kádr instruktorů. Zajímalo mne to, a tak jsem za ním po schůzi šla a přidala se po podrobnostech. Moč toho nevěděl, ale za pár týdnů jsem jela na zimní UTŠ. Zalibilo se mi tam, a tak jsem hned v létě absolvovala ještě letní UTŠ.

• Jak hodnotíš dosavadní činnost SSM na úseku pobytu v přírodě pokud jde o letní akce: zda už se podařilo udělat hodně práce nebo zda výsledky neodpovídají vynaložené námaze?

Cas se rozhodně nepromarnil. Pobyt v přírodě v SSM se dostal do povědomí mnoha mladých lidí díky řadě úspěšných akcí. Ale je tu pořád ještě masa těch, jejichž představa o využívání volného času je neúplná. Konkrétně letní akce mají velké možnosti dát jim, co by potřebovali. Turistiku, táboreni, dobrou partu...

Někdy to ovšem nejde snadno a při přípravě akci se ztratí zbytečně mnoho času, který by se mohl vynaložit lépe. Je potřeba nenechat se odradit neúspěchem, ale hledat všude pochopení a pomoc i tam, kde bychom ji ne-předpokládali. Mé zkušenosti nejsou ovšem nic nového. Jeden z našich instruktorů se říká hensem: „Když té vyhodí dveřmi, vlez tam oknem, a když i nyní dostaneš kopačky, najdi si skulinku a vrah se znova — potřeti té začnou brát vážně.“ A když má takové zásady, doveďe zařídit akce, které by se jinak pro neprakonatelné překážky neuskutečnily. Pro naši činnost se dá fici, že ten kdo chce něco dokázat, ten dokáže! Naštěstí je dost těch, kteří chtějí...

• Troufáš si předpovědět perspektivy dalšího rozvoje pobytu v přírodě po přestavbě systému kvalifikace?

Nejsem bohužel jasnovidka a tak nemohu říci, co přestavba systému kvalifikace přinese. Mohu říci jen svůj názor. V každém případě přinese nový systém masovost. Věřím, že se pomoci tohoto systému podaří proniknout dál než za ústřední a eventuálně krajskou úroveň, kde jsme se pohybovali dosud. Vždyť cílem naší práce by mělo být rozšíření působnosti až do základních organizací. Novým systémem proniknou myšlenky pobytu v přírodě mezi mládež rychleji. Je ovšem dobré, že zde zůstává pořád ještě instruktorský sbor, jehož členové mají dobré znalosti a vysokou kvalifikaci. Přinosem bude i širší spolupráce s ČSTV, která zvláště v posledních dvou letech se po-těšitelně rozvíjí.

• Co tobě osobně práce v Instruktorském sboru přináší?

Díky práci v IS jsem získala spoustu nových přátel, kamarádů, na které je skutečně spolehnutí. Rozšířila jsem si znalosti z oblasti pobytu v přírodě. Mám dobrý pocit uspokojení po skončené akci, která se účastníkům libila. Občas mne překvapí dopisy od lidí, kteří i po roce vzpomínají na společné chvíle. Například přechod přes Velkou Fatru. Z loňských 21 účastníků se jich na letošní ročník přihlásilo 17. A také milé dopisy jako „můj kamarád mi vyprávěl o akci, které se účastnil, velmi se mu tam líbilo a tak byc se chtěl podobného podniku zúčastnit...“ Pro tohle mám práci v IS ráda ukázat mladým lidem, že se nemusejí nudit, vysedávat po hospodách, nebo se dívat z okna a nečinně přihlížet, jak jiní plně žijí.

• Svatko, kde se v tobě bere pořád ta nezdrolná energie? Máš práci, domácnost, vychováváš syna... jak to vlastně stihnes?

Dá se udělat všechno, jen je třeba dobré hospodařit s časem. Neträvit večery u televize a když, tak s pletením v ruce nebo žehlicím prknem před sebou. Domácí práce udělat v týdnu a nenaříkat v sobotu a v neděli, jak je venku pěkné, zatímco my musíme gruntovat. Naposledy jsem strávila víkend doma před půl rokem, když jsem byla nemocná. A to mám ještě ráda pletu, šiju, čtu, ted' mi přibyly povinnosti se synovým slabikářem... Jsem alergická na řeči: „Jsem otrávená... ten život nestojí za to... apod.“ Cas se dá vždycky najít a život stojí za to, že by se žil.

• Co bys vzkázala instruktorům a všem, kteří vedou akce pobytu v přírodě?

Aby věnovali přípravě akce co největší pozornost. Těžko se improvizuje, když jsme při přípravě něco zanedbali. I malá chyba nebo opomenutí při přípravách se může vymstít a odradí lidi od další činnosti. Dobře připravená akce a spokojenosť účastníků je tou nejlepší odměnou.

• A co bys přála sobě?

Sobě a všem ostatním metodikům větší informovanost. To je jistě základ úspěchu naší práce — abychom jeden o druhém věděli, a znali práci všech instruktorů. Snad tu naši poštačku ještě nestříhám...

Rozhovor připravil

ZDENĚK THOMA

Foto Zdeněk Thoma

GYMNASION

CAST DVANÁCTA

SOUTĚZNÍ SYSTÉMY

Na Gymnasionu byly zavedeny dva soutěžní systémy, jejichž pravidla byla vždy přísně dodržována. Jak ukáže následující výklad, nejsou to systémy duplicitní — každý směřuje vůči jinému jevu, každý z nich sbírá údaje jinou metodou a jinak nakládá s výsledky.

I. Hity

jsou denně obnovovaným a zveřejňovaným přehledem úspěšnosti dosavadních programů. Nesou též však programy všechny, neboť je zde uplatněn propadný systém a program jednou vyřazený se nemůže znova o místo v tabulce ucházet.

Uspěšnost pořadu hodnotí přirozeně účastníci individuálně — svých deset (možných) hlasů přidělují každý den, vždy ráno, soutěžícím programům. Je mezi nimi deset programů z předcházejícího dne, které se umístily v tabulce a všechny programy, které byly uvedeny v uplynulém dni bud jako „premiéry“ nebo jako tradiční podniky apod.

Vzhledem k tomu, že některé dny Gymnasionu mají v programu pouze jeden jediný podnik a jiné třeba deset, narázíme zde na první úskalí hitů. Toto nerovnoměrné rozdělení soutěžních programů nemusí být na závadu při konečném zpracovávání výsledků, což dokládá skutečnost, že často vedle zavedených, a tedy i propagovaných programů, prorážely i takové, které byly považovány za úplně „outsidery“. Je tu však ještě jiný problém.

Je totiž přirozené, že program, kterému je ze strany vedení věnován celý den, strhává na sebe tím samozřejmě větší pozornost a je účastníky považován za závažný a tím podvědomě zařazován do oné rozhodující desítky. Tuto skutečnost by ostatně mohla potvrzovat i sama praxe — k popsanému jevu totiž dochází bez výjimky. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že vede systému i celodeníčních programů to byla především jejich kvalita, která je zařadila do tabulky hitů.

Přestože nebylo nikdy detailně řečeno, co má sloužit za délicí kritérium mezi programy, považovanými za dobré (tzv. hity) a špatné, nedošlo v této věci nikdy k nejmenšímu nedorozumění.

S odstupem času se jeví tyto dva skutečné nedostatky systému hitů: především vnitřní, neodstranitelný nedostatek favorizace čerstvějších programů před těmi, jež byly uváděny v prvních dnech.

Zde psychologicky vysvětlitelná agresivita systému „si žádá“, aby docházelo k obměně včera a předtím vítězných programů a tedy k zařazení novinky na úkor programu, kterému zůstane nutný (a někdy třeba i zbytečný) černý Petr.

Z tohoto hlediska je pořad, který se dostane do soutěže v posledních dnech, favorizován proti programům, které přežívají z minulých kol.

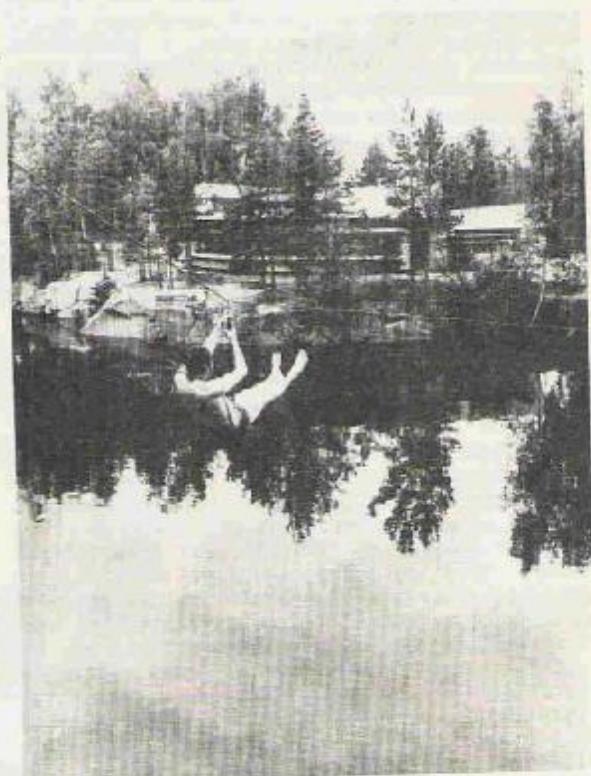
Byly proto zavedeny dvě verze korekce takového zkreslení — v poslední den akce se hodnotí všechny programy, které se umístily v tabulce hitů, a z nich je opět vybráno deset nejúspěšnějších; dále pak s měsíčním odstupem je prováděno hodnocení všech programů korespondeční cestou.

Míru zkreslení výsledků favorizaci čerstvějších programů v průběhu Gymnasionu potvrzuje i zjištění, že výsledky závěrečného hodnocení hitů se

značně liší od předchozích pořadí. Pro ilustraci uvádíme příklad podvídání tendencie zaměňovat pořady staré za nové. Na každém Gymnasionu je pravidelně uváděno několik tradičních — pravidelně zařazovaných programů, nikoliv však ve stejný den, nýbrž v jeho průběhu. Jsou to např. Vigilie, Sociodrama, Lipnická čítanka.

Přesto se jedná o akce ovlivnitelné kvalitou kolektivu, počasím i dílčími propozičními změnami proti jiným ročníkům, je vcelku možno předpo-

kládat jejich úspěšnost a mít ji pro tuto ukázku za konstantní.

Tabulka srovnává výsledky jejich umístění v hi-tech s udáním dne uvedení, což by mělo mít za následek, že faktor „čerstvosti“ se projeví v nižším umístění programu, pakliže tento byl uveden již v počátečním období akce

	den uvedení	umístění v závěru	konečné umístění
Vigilie	2	7	5
Sociodrama	2	8	10
Lipnická čítanka	2	5	3

Druhým eventuálním nedostatkem jsou technické podmínky hodnocení. Je zejména možno uvažovat o počtu sledovaných pořadů pro případné umístění (proč zrovna deset?) a dále o možnosti sledovat i umístění v rámci vybraného počtu.

Zkušenosti Gymnasionu především ukazují, že myšlenka vybírat právě „zavedený“ počet hitů (a zde desítka je uměrná zjištěvaným nárokům, když pět je v tomto případě málo a patnáct příliš) je správná.

Naopak ve věci umístění i u voleb jednotlivci, kdy mnozí žádají, aby tato skutečnost byla při stanovení vítězné desítky brána v úvahu, nedochází k jednoznačnému přesvědčení o konečnosti možného doporučení.

Domináváme se však přesto, že soutěž i s body za umístění (zatím se praktikuje systém „jeden bod každému z desítky programů od každého účastníka“) by kladla na zpracovatele výsledků nároky neúměrné významu soutěže a potřebě operativnosti jejího systému.

Z výše uvedených názorů je tedy patrné, proč v konečném hodnocení se stanovuje, podle jinak stejných pravidel, pořadí programů na předavacích míst, a to jak v hodnocení účastníků, tak v konečném žebříčku hitů.

II. Popularita

— systém založený na hodnocení ohlasu celkového vystupování každého účastníka Gymnasionu. Zatímco historie Gymnasionu nepamatuje žádnou rozhořčenou diskusi kolem systému hitů, vyvolal systém druhý bezpočet polemik, bouřlivých diskusí a projevů nesouhlasu, jakož i konkrétních opravných snah. Dělo se tak ve zdánlivém paradoxu, neboť soutěž měla po celou dobu přísně tajný charakter (průměrné výsledky znají jen sčitatelé) a konečná publicita je velmi omezená — vyhlášení jsou jen vítězové.

Hodnocení se provádí denně. Pro tyto účely používá každý účastník předmalovaného archu, který obdrží na samém začátku Gymnasionu. Arch je podélně rozdělen na tolik pásků, kolik dnů má účastník před sebou. V každém pásku je pak deset políček, čtverečků. Tomuto soutěžnímu systému se proto běžně říká „Čtverečky“.

Úkolem hodnotícího je vepsat do jednotlivých, od sebe oddělených čtverečků jména těch, kteří ho v ten či onen den zaujali nějakým svým výkonem či postojem. Svých deset čtverečků pak každý osobně odevzdá do veřejně umístěné urny. Každý účastník je zde zároveň objektem i subjektu soutěže. Jestliže tedy dny na Gymnasionu začínají soustředěným tichem přemýšlejících, kteří váží své hlasy v soutěži hitů, pak pozdní noční hodina večer co večer poskytuje nezasvěceným návštěvníkům zdrcující pohled — na podlaze uprostřed haly stojí malý kameninový hrneček, střelený pohled. Kolcm pak v zadumání a ve věti tajnosti vypisuje osazenstvo Gymnasionu jména těch, kteří prostě „umí“.

Oných asi dvěstěpadesát čtverečků, a někdy i více, instruktori pak ještě tentýž den třídí a výsledky zapisují do tabulek.

Jako každý systém, který hodnotí osobnost člověka, a to na základě docela subjektivních, a nezcela přesně vymezených kritérií, je i tento napadán ze všech stran. Mnozí mu výčítají, že omezuje účastníky v jejich svobodném projevu, protože při zdánlivé svobodě výběru — zde na Čtverečky reflektovat nebo ne — ve skutečnosti nutí podbitet se, a to průměrnému vzorku kolektivu... že ve skutečnosti favorizuje schopnější účastníky, protože jejich vliv je dobrý výkon v řadě soutěží nemůže zůstat bez vlivu na umístění, že favorizuje instruktory, kteří mají nepoměrně větší možnost masového působení a využívají časté frekvence svého jména a své osoby, a to vše zvláště v počátcích akce. Středem kritiky je i nevyjasněnost kritérií především to, že pod pojmem popularity je možno zahrnout — sexualní příslušnosti, vzájemnou shodu atd.

Uvedené hodnocení nemůže být ani jiné, než částečné. Je třeba přiznat, že výše uvedená kritika je pravdiva. Přesto však je snaha těch, kdo se za zachování tohoto systému zasazovali, pochopitelná a to proto, že přes všechny výhrady a jejich potvrzitelnost je systém i obraz, který podává, ve své houbce pravdivý a — úspěšný.

Jde přece jen o to, aby lidé hledali výraz srozumitelnost a sdělitelnost, aby hledali vztah ke kolektivu, přičemž je na nich samotných, aby hledaný našli formu nepodbezvivotou, což ostatně kritickému oku málodky ude.

Slo o to, a slo to. Gymnasion co Gymnasion vytvořila se báječná parta lidí, kteří se předtím vůbec neznali. Jistě i touto formou podařilo se eliminovat izolující vliv stálého vzájemného zápolení, rozdělení na skupinky nebo jednotlivce, shrabující vliv. Ona vše nebo méně skrytá čtverečková atmosféra totiž s favorizací schopných, nutí právě je ke skromnosti, žádá sebekontrolu, trestá přehližení — a sebeisolaci.

Stálá nejistota o „stav popularity“ odnímala neúspěšný možnost „zabudit to“ ještě dlohu před ukončením, když by se zdálo, že o nic nejdé. Konečně pak, je-li tento soubor názorů souborem subjektivním, pak je stejně subjektivní ke každému — a jako soubor jednotlivosti, objektivizuje výsledek.

Přes svou diskrétnost není systém zevnitř nezranitelný. Vyskytly se snahy u některých jednotlivců nabourat systém protěžováním jedné osoby, které druhý dává bezděčně nebo záměrně více, nebo všechny hlasy. Byly to však vskutku jediné případy, které vážně nenabouraly ani systém, ani celkovou atmosféru.

Stejně jako u hitů, i u popularity se provádí hodnocení ještě jednou po třech měsících a stejnou formou, tj. korespondenčně. K výrazným změnám většinou nedochází.

Stav „konta“ každého účastníka se v průběhu Gymnasionu nesděluje, a zůstává utajen až do posledního večera. V tento večer je slavnostně vyhlášeno deset nejpopulárnejších účastníků akce. Ostatní se mohou o výsledcích informovat u příslušného instruktora soukromě.

Soutěžní systémy, které byly po celou dobu Gymnasionu uplatňovány, prosily určitým vývojem, upravujícím jejich dílčí detaily. Jestliže prohlašujeme, že rada programů na Gymnasionu měla experimentální charakter, pak to dvojnásob platilo o soutěžních systémech. Nejsou dnes ještě shromážděna všechna fakta, která by dostatečně potvrdila přínos těchto systémů pro celkový úspěch akce. Víme však, a v této kapitole jsme to naznačili, že uvedené systémy sehrály velmi kladnou úlohu při vytváření příkladných vztahů mezi lidmi, kterým jsme na Gymnasionu byli svědky.

Text PETR SRAMEK
Foto Zdeněk Thoma

Krásný a pyšný pohled, krásný v každém ročním období. Na podzim se valí proud, vzdutý jako přeplněný roh, v zimě chodi lidé do města po tvrdém ledu s větrem o závod; na jaře se zalejí všechny louky, takže se zdá, že je to zem faraonů; a v létě při hudbě cvrčků sní ženci na březích a pokosená tráva voní jako v ráji, takže alespoň několik dní v roce vychutnávají překrásnou letní přírodu...

J. LINNANKOSKI

TUL - HEI, HEI, HEI!

Součásti oslav 55. výročí založení finské dělnické tělovýchovy TUL bylo i týdenní soustředění mládeže v táboře Kangaslammi, ležícího východně od Lahti uprostřed hlubokých severských lesů protkaných modrými hladinami jezer. Sem směřovala i cesta naší mládežnické delegace svazu turistiky ČSTV.

FINSKÁ SAUNA

Sotva jsme se stačili ubytovat a trochu porozhlédnout po táboře, již tu máme pozvání do sauny, která je součástí tělovýchovného střediska TUL v Pajulahti. Je umístěno na západním břehu jezera Kukkanen. Poprvé jsme okusili pravou finskou saunu, prosozenou těžkou vůní borového dřeva. Naši hostitelé jsou ve svém životu, zatímco my posedáváme na

nejnižších stupních a trvá nám hodně dlouho, než se odhodláme vylézt výše.

Skok do chladné vody jezera je pro nás vykoupení. Dlouho pak brázdíme hladinu jezera plnou lesku hvězd severské noci.

Při návratu do sauny žasneme. Kallu, jeden z našich hostitelů, sedí na nejvyšším schůdku sauny, vedle sebe naskládanou dlouhou řadu růžových parků, které polévá vodou a ujistuje nás, že se nádherně uvaří. Hlavou nám vrtá červ pochybnosti: „Nestihne nás podobný osud?“ Mezitím zni saunu střídavě naše a finské melodie. Parky jsou opravdu výborné a přímo v saунě je zapíjam limonádou nebo slabým, ale dobrým finským pivem. Zábava je v plném proudu a teprve teď chápeme, čím je pro Finy sauna.

MALÍ UMĚLCI

Nedaleko táborové brány stojí obrovský panel. Děti zkouší na velkých čtvrtkách kreslířské umění. Téma je pro všechny stejné: tábor a život v něm. Objevují se i kreslené vtipy, nejčastěji na trampoty táborníků s uplakaným počasím. U ranního nástupu probíhá každodenné defilé nejúspěšnějších kresek. Jejich autori si odnášejí z rukou vedoucího tábora sladkou odměnu. Následuje vztyčení vlajek, upřesnění denní-

ho programu a táborový den začíná melodií pochodu TUL.

SYMBIÓZA S PŘÍRODOUN

Tábor je rozdělen na samostatné celky jednotlivých krajských delegací. Ty mají vlastní program. Vedení celého tábora pouze koordinuje jejich chod a řídí centrální akce. Tábor pro 1200 účastníků umístěný v borovici pod korunami zelených sosen je rozložen na ploše 50 ha. Stany jsou postaveny několik metrů od sebe, nikde nezakopáváš o splet lanek, prostě úplně stanové soukromí. Tábory krajských delegací jsou odděleny širokými pásy lesa. S trohou smutku vzpomínám na naše srazy s námačkanými stany, kde po několikadenním táboření se mění překrásná louka v pustinu. V skrytu duše si přejí, aby náš spartakiádní tábor se alespoň trochu podobal tomuto v Kangaslammi.

PUTOVÁNÍ S PÁNVÍCKOU

Odpoledne vyrostla v každém táboře vatra. Naše tlumočnice Marja nám plynulou rušinou oznámila, že večer jdeme „palif blinčík“. Nebyli jsme z toho moc moudří, ale příslíbili jsme. Po setmění jsme sebrali kytary a společně se skupinou sovětských plavců přicházíme k prvnímu ohni. Zatímco se odvijí pásma našich a ruských písniček, připravují hostitelé na pánevickách na okraji ohně sladké palačinky, kterými nás častují po skončeném vystoupení. Potom pro změnu přichází finská písnička a mi přecházíme k dalšímu táboráku.

Kolem půlnoci dorážíme k poslednímu ohni. Trochu unaveni, ale s výbornou náladou. Palácínek již jen uštipujeme. Nedívte se, vždyť Finsko má 12 láani (krajů).

S plným žaludkem se nechce spát. Tak naše kytary zní noč-

jeské po cestě do Pajulahti, kam doprovazíme sovětské přátele.

VÝLET K JEZERU

Ráno nás zvou turisté z Helsinek na puldecání výlet k jezeru Kallijärvi. Proplétáme se mezi bažinami po losích stezkách a přes veškerou pozornost občas zajede noha až po kotník do terčného bahna. Od sledování cesty nás odpoutávají překrásné hřiby a obsypané kopeček berůvek, kterých si naši hostitelé naprostě nevsimají. Odměnou za namáhavou cestu je nám zajímavý pohled na jezero lemované skalnatými břehy. Zpátky volime schudnější cestu, ale zato ji absolvujeme celou klusem. Finské děti to pokládají za zcela samozrejmě, asi to patří k jejich turistickému stylu.

POSLEDNÍ TÁBORÁK

Závěrečný táborový oheň je třetího jinší než odpovídá násim představám. Pod příkrou stráni, na které se tisíci všech 1200 účastníků tábora je umístěno pódiu a vedle něho velký táborový oheň. Táborový večer je kaleidoskopem písni, vyprávění, veselých scének, tanců a vystoupení gymnastů. Nezpívá se jen na pódiu tam píseň pouze začíná, potom zní celou stráni.

Program končí a s ním i pobyt všech v tábore Kangaslammi. Na závěr se nese nad jezerem tichá melodie pochodu TUL. Všichni zpívají jen polohlasem, jakoby nechtěli rušit posvátné ticho letní severské noci.

LAHTI

Statisicové Lahti se hemží černými větrvkami TUL. Cítíme se tu jako doma. Na každém kroku se zdravíme s někým z tábora Kangaslammi. Účastníme se oficiální části oslav 55. výročí založení TUL a shlédli jsme již celou řadu sportovních utkání.

Vice než stadióny nás však těsnou lesy, a tak sobotní odpoledne patří orientační vycházecké. Na startu dostáváme pětibarevnou mapu měřítka 1 : 20 000 provedenou podle IOF. Úkol je jednoduchý: projít všechny kontury, vychutnat krásy přírody a potom se vrátit do cíle, kde dostaneme na památku nažehlovací nálepku orientačního běhu TUL a novou mapu. Může se létat, bezet, nebo strávit několik hodin odpočinku pod vonícími sornami. Čas zde vůbec nehraje roli, hlavně musíš přijít do 16 hodin, kdy je uzávěrka cíle.

HELSINKY

Poznávání Finska končíme Helsinkami. Bydlíme na předměstí Otaniemi v moderním hotellovém

komplexu Dipoli zasazeném do nitru vysokého lesa.

Celý den věnujeme prohlídce města. Se zájmem si prohlížíme Athénéum — finskou národní galerii, národní muzeum s velmi zajímavou laponskou expozicí a nakonec tržiště v Jižním přístavu. Přímo pod okny prezidentského paláce kupují obyvatelé ovoce, zeleninu a další plody severské země. Dary moře nabízejí stánky těsně nad hladinou přístavu, někde i rybáři přímo na člunech.

LOSI KONTRA AUTOMOBILY

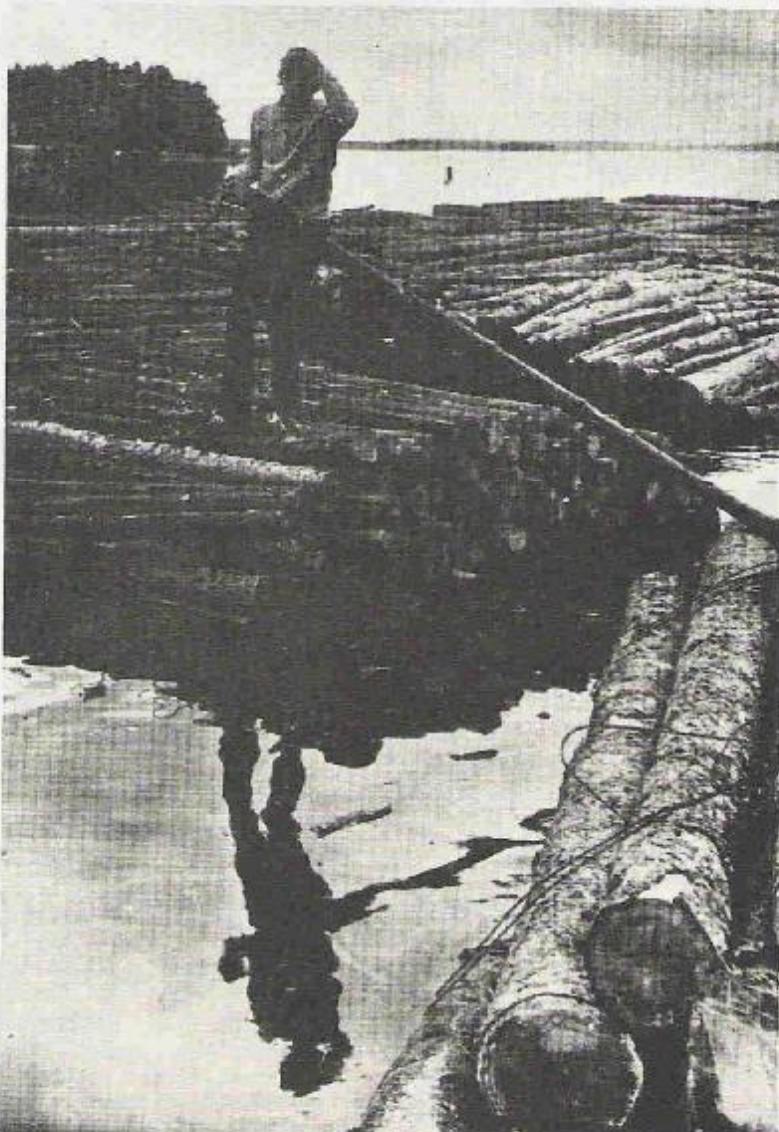
Taxi nás odváží do předměstí Vantaa. Marja, jedna z našich tlumočnic nás pozvala na přátelské posezení. Hostí nás dřevěný domek, ukrytý ve stínu mohutných bříz. K sousednímu domku těžko dohlédneme. Brání tomu hráz vysokého lesa. Předpisy dovolují stavět domky minimálně 30 metrů od sebe.

Povidání při sklence koka-koly se pochopitelně točí kolem severské přírody. Nedaleko odtud je na silnici umístěna vystražná značka „Pozor na losy“. Mrzelo nás, že jsme žádného nezahlédlí, ale naši přátelé to považovali spíše za štěstí. Střetnutí s losem je pro automobilistu velmi nebezpečné a končivá obvykle těžkou havárií. Vždyť losi samice dorůstají až 400 kilogramů. S postupující industrializací země a především rozvojem automobilismu jich rychle ubývá. Za poslední desetiletí klesl jejich stav na polovinu.

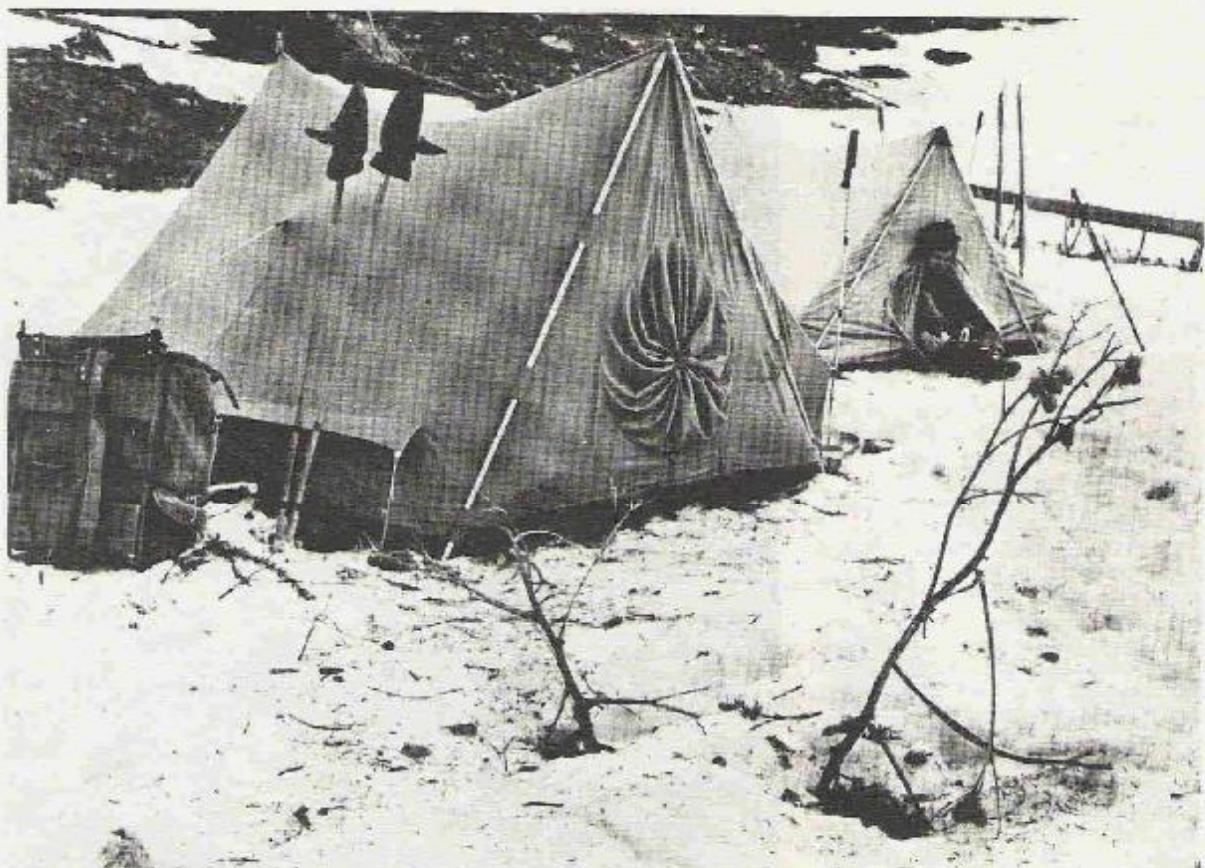
LINNANMÄKI

Poslední naše dojmy z Helsinek patří zábavnému parku Linnanmäki. Oddáváme se plně výru atrakci počínající krkolučnou jízdou na visuté dráze, přes přetížení v rotačním stroji, patřící spíše k výcviku kosmonautů, až po prohlídce strašidelného domu, končící sjezdem dřevěným korytem na „létačím“ koberci.

Nakonec nás zvedá do výšky obrovské videňské kolo. Z jeho kabiny se otvírá pohled na světla půlmilionového města, odrážející se v nesčetných zálivech moře. Kolo se pomalu snáší dolů a překrásná scénérie mizí z očí. Zůstává však zapsána v našem povědomí, stejně jako zážitky z této země a ze života sportovců dělnické tělovýchovy TUL.

Text i foto VLADIMÍR THEUER

ZÁVĚRY EXPERIMENTÁLNÍ AKCE PROJEKT JESENÍKY

V loňském roce se uskutečnila na chatě Evžence v Jeseníkách zimní experimentální akce nazvaná Projekt Jeseníky. Výsledky byly zpracovány v obsáhlé zprávě, která byla oponentována komisí jmenovanou programovou radou.

Akce si kladla za cíl odpovědět na tyto otázky: a) zda a jakým způsobem jsou lidé schopni organizovat a řídit svoji činnost, b) vliv fyzické a psychické zátěže na utváření kolktivu, c) dynamika vztahů uvnitř skupiny, d) hodnocení účastníků (po stránce fyzické zdatnosti, znalosti lyžování a aktivity), e) přínos akce po programové stránce.

Není možné uvést všechna faktá, která vedla k formulování závěrů. Je však nezbytné uvést alespoň některá základní data o akci. Učastníci tvořili kolektiv 18 lidí (10 dívek, 8 hochů) ve věku 18–29 let. Jejich výběr sledoval proporcionální zastoupení z několika aspektů jako např. sociální struktura, místo bydliště, čajmová struktura, znalost lyžování atd. Program Projektu Jeseníky byl do značné míry podřízen experimentálním záměrům a byl členěn na tři části: první

představovala určité poznání lidí a otestování jejich znalostí pobytu v přírodě, fyzické zdatnosti a úrovně běžecké techniky, druhá část tvořila vlastní experiment (třídenní výprava) a třetí část byla věnována zkoušení nových programů.

Z hlediska experimentálního zkoumání byla největší pozornost věnována třídenní výpravě, nazvané Cesta na sever. Její program byl z větší části připraven instruktory, na účastníků však byl ponechán způsob provedení, resp. organizace činnosti. Úkoly totiž byly mnohdy zadávány tak, že se jejich plnění časově překrývalo, z čehož vyplývá nutnost rozdělení skupiny, zvážení obtížnosti jednotlivého úkolu a počtu lidí, kteří je budou schopni realizovat. Po obsahové stránce byly zařazeny úkoly, které představovaly zajistění základních existenčních potřeb skupiny a kromě toho také hry a závody. Celou akci na základě stanovených pravidel řídili účastníci sami, instruktori zasahovali do dění jen zřídka.

Průběh zimní experimentální akce Projekt Jeseníky přinesl celku řadu poznatků, a to nejen

v rámci stanovené problematiky zkoumání, ale i mimo ni. V následujících bodech jsou shrnutý nejdůležitější závěry, vyplývající z analýzy průběhu celé akce a použitých hodnotících technik.

1. Průběh a výsledky třídenní akce ukázaly, že mladí lidé jsou schopni samostatně přistupovat k řízení a zvládnutí poměrně náročných úkolů, pojímaných jako činnost určité zájmové oblasti. Dokázali sami téměř celé tři dny rozdělovat si a plnit úkoly, z nichž některé byly nezbytné pro existenci skupiny vůbec, jiné měly charakter vysloveně zábavný. Svými schopnostmi byli účastníci spíše průměrným kolektivem, který vstupoval do experimentu bez charakteristik cpravodové party dobré se znajících a vzájemně si rozumějících lidí. I přesto však dokázal, že je schopen života, a to na úrovni odpovidající schopnostem účastníků.

Tento fakt má velký význam pro další pořádání akci na úseku pobytu v přírodě v SSM. To, že lidé jsou schopni sami přistoupit a realizovat určitou činnost, byl v hrubých rysech zadánou (např. tématicky nebo postulováním pravidel hry) známená, že mohou a také přinášejí do akce více svých schopností, dovednosti a vtipu, což umožňuje hlubší seberealizaci každého jedince. Takto postavený

program řízený samotnými účastníky dává větší prostor pro realizaci vlastních nápadů i schopnosti. Doposud dával jednotlivcům tu možnost pořad Burza, kde se mohl každý přihlásit a ukázat ostatním, co je jeho silnou stránkou.

2. Zkoumání utváření kolektivu účastníků přineslo rovněž některé výsledky, z nichž mnohé mají obecnější platnost a úzce souvisí rovněž s aktivitou účastníků. Struktura vztahů ve skupině je ovlivněna:

- a) vnějšími vlivy (např. působením instruktora);
- b) fyzická a psychická zátěž, kdežto nacházejí svůj vnější výraz v chování a jednání individua; to je pak z hlediska ostatních posuzováno a přijímáno jako sympatie, antipatie, indifferencie;
- c) schopnosti a dovednosti jedince v činnosti, na kterou je skupina orientovaná (např. důsledky nižší úrovně lyžování některých účastníků);
- d) fyzická a psichická zátěž, kladená na kolektiv; pravděpodobně platí, že kolektiv je schopen snášet zatížení přímo úměrně stupni jeho soudržnosti; v tom případě nedojde k jeho narušování, naopak projeví se na kolektivu pozitivně;
- e) charakterem činnosti, kterou skupina provádí; bude-li pro většinu členů přinášet uspokojení jejich potřeb bude tato činnost vytvářet dobrou emocionální atmosféru, která rovněž přispívá k prohloubení strukturace vztahů uvnitř kolektivu;
- f) zečela nepochybně hraje v procesu utváření kolektivu vý-

znamnou roli výrazná individualita; tento činitel se však nepodařilo jednoznačně posoudit; je to svým způsobem také otázka role formálního a neformálního vůdce skupiny.

Výše uvedený výčet není jistě vyčerpávající, ale uvedené faktory se vyskytly v průběhu naší akce a jsou doloženy konkrétnimi daty.

3. Hodnocení kolektivu účastníků z hlediska jeho aktivity má některé společné determinující rysy s problematikou utváření kolektivu, má však i své specifické charakteristiky. Jako činitele podmínající aktivity členů skupiny můžeme tedy uvést:

- a) vnější vlivy (může se jednat např. o indirektní povzbuzení instruktorem);
- b) osobnostní charakteristiky;
- c) schopnosti a dovednosti jedince v konkrétně prováděné činnosti;
- d) představy o akci a skutečná saturace potřeb a zájmů; pro propagaci akce z toho vyplývá, že je nutno vždy zcela jasně vymezit charakter akce, hlavní činnost na niž je akce zaměřena.

Mnohé z uvedených poznatků mají obecnější platnost. Bylo by však chybou pojmout je jako zákony, platné za každých podmínek. Kladou si spíše za cíl upozornit na jejich možné působení, a to v pozitivním i negativním smyslu vzhledem ke zkoumaným problémům. Velmi užitečným by bylo sledovat tyto jevy i na jiných akcích a upřesňovat mechanismy působení i jejich podmínky.

Text IVAN SLAMENÍK
Foto Zdeněk Thoma

KAMERA A PÁDLO — Škoda, že se některé věci dozvítěte pozdě, neboť výrobní lhůta časopisu je velmi dlouhá.

Komise vodní turistiky MV ČSTV Praha ve spolupráci s redakcí časopisu Turista na cestu a Československou tiskovou kanceláří — Made in Publicity, agentury pro propagaci zahraničních výrobků a služeb v Československu vypsali soutěž vodácké fotografie pro rok 1975. Každý autor soutěžního snímku dostane diplom a vítězové peněžité ceny. Nejlepší fotografie budou vybrány pro výstavu v Muzeu tělesné výchovy a sportu, snímky pak zůstanou v archivu a autorům se zaplatí.

Uzávěrka soutěže byla 30. 6. 1975 na adresu Městský výbor ČSTV, Plzeňská 27, 150 000 Praha - Smíchov. Výsledky se vyhlašují 30. září 1975.

A teď si asi řeknete — proč o tom pišou, když už je stejně pozdě? A my odpovíme tím, že tu vypíšeme svou ideální představu.

Kdybychom měli v redakci dobré fotografie od členů instruktorského sboru i ostatních členů, zaslali bychom je do soutěže. Snad by autoři odpustili, že bychom je nevyrozuměli. Radost vítěze by jim to jistě všechno vynahradila.

A tak tedy — přátelé — pošlete nám vždycky se svými přispěvkami i fotografie. Co když se naskytne podobná příležitost. Bylo by škoda ji propast — stejně jako tuto fotografickou soutěž vodáckého roku 1975.

bz

• STRUČNĚ •

• TVB komise ÚV SSM projevila a schválila na svém zasedání dne 21. března 1975 Základní strukturu rozvoje turistiky a pobytu v přírodě v SSM, která předpokládá, že budou ustaveny v rámci TVB komisi všech organizačních stupňů sekce turistiky a pobytu v přírodě. Materiál bude předložen ke konečnému schválení sekretariátu UV SSM.

• Oddělení tělesné a branné výchovy vydalo v poslední době dvě publikace. První pod názvem Na pomoc tělovýchovné a branné činnosti v SSM zahrnuje mj. zpracované základy první pomoci, pedagogiky, informuje o organizaci a propozicích sportovních, turistických a branných soutěží, základech hospodářského zabezpečení akcí a pojistění v SSM. Druhá s názvem Zimní přechody pohofí je věnována připravě a organizaci zimních přechodů, připojeny jsou popisy oblasti a tras Západních Tater, Nízkých Tater a Velké Fatry.

• FTVS UK vydala skripta pod názvem Sporty a pobyt v přírodě, jejichž autorem je doc. dr. Bohuslav Sýkora, CSc, s kolektivem. Skripta jsou k dostání v knihkupectví Lazarská 6, Praha 2.

• V dubnu se uskutečnilo v Praze první soustředění Lektorského sboru MR, lehož posláním je zaměřit se na tvorbu a úpravu ošvih jednotlivých školení, na zajištění programové náplně speciálních seminářů určených pro instruktory působící na nejrůznějších instruktorských kurzech a na publikační činnost.

• Metodická rada pro pobyt v přírodě TVBK CUV SSM projevila a doporučila CUV SSM plán akcí na úseku pobytu v přírodě pro rok 1976. Předběžně se počítá s uspořádáním V. ročníku softballového turnaje, VI. ročníku Memoriálu Ludka Smutného a Svatavy Cervenkové, V. týdne VHT a II. zimního srazu ve spolupráci s ČST.

• MV SSM v Plzni uspořádal pod vedením člena IS Karla Doležala dvě velmi úspěšné zimní sportovní školy, které byly zároveň uznány jako školení instruktörů lyžařské turistiky III. tř.

• V pestrém věkovém složení pobývala v ČSSR na pozvání UV SSM skupina členů turistické organizace Suomen Latu. Hlavní část svého pobytu strávili v Krkonoších za asistence instruktörů Ivany Pletichy, Tamary Vraštilové a Ivany Votrábové.

METODICKÉ POKYNY

pro organizaci a pořádání akcí

Pořadatel (ČÚV, KV, OV, ZO SSM) jmenuje štáb pracovníků (instruktorů), kteří se o celou akci starají a zajišťují. V čele tohoto kolektivu stojí vedoucí akce (ředitel akce), kterým je zpravidla instruktor. Ten zodpovídá pořadateli za správné provedení akce. Počet členů štábů bude závislý na velikosti podniku. Minimálně je třeba zajistit tyto funkce: ředitel (instruktor), sekretář, hospodář, ubytovatel, dopravní referent, technický vedoucí (instruktor). Při menší akci je možno funkce kumulovat a při větší akci je třeba ustanovit komise, event. rozšířit štáb o další funkce, jako je propagační pracovník, stravovací referent, lékař — hygiena a první pomoc apod.

Náplň funkcí

Ředitel

Rídí celou akci prostřednictvím jednotlivých členů štábů. Dává pokyn k zasedání štábů, kde kontroluje plnění úkolů a určuje směr další práce štábů — zadává úkoly. Podává zprávy o průběhu přípravy akce pořadateli. Zúčastňuje se jednání při získávání záštity veřejných institucí nebo podniků nebo při získávání finančních prostředků od nadřízených složek. Po skončení akce podává výslednou zprávu pořadateli a nadřízené složce. Tuto funkci vykonává instruktor.

Sekretář

Vyřizuje veškerou korespondenci. Na pokyn ředitele svolává štáb akce, pořizuje zápis ze zasedání štábů, zajišťuje jejich rozmnožení a zaslání pořadateli a členům štábů akce, kteří podle zápisu plní jim svěřené úkoly. Přijímá a eviduje přihlášky účastníků a sestavuje jejich seznam (prezenční listiny). Obstarává styk s úřady (MNV, lesní správa a pod.). Stará se o včasné vytížení propozic. Organizuje a řídí prezentaci účastníků. Po získání informací od příslušných členů štábů a pořadatele sestaví pokyny, které zašle účastníkům nebo jim je vydá při prezentaci. Tuto funkci nemusí vykonávat instruktor.

Hospodář

Zajišťuje finanční záležitosti akce. Soustředí se u něho veškeré dotace, event. zálohy, které po ukončení akce vyrovnává. Je-li na akci určen příspěvek účastní-

ků (startovné apod.) zajišťuje jeho správné inkaso. Proplácí veškeré faktury a odmény. Poskytuje příslušným členům štábů zálohy na výlohy v hotovosti, které vyučtovává proti dokladům. Je-li veškeré financování přes účetnictví pořadatele, dohodne se s pracovníky hospodářského pořadatele o způsobu, jak bude akce zajišťována po finanční stránce. V každém případě musí mít přehled o veškerých příjmech a vydáncích na určenu akci. Na popud příslušných členů štábů ve spolupráci s pořadatelem akce uzavírá hospodářské smlouvy s ubytovacími, dopravními, stravovacími a jinými podniky, event. s pracovníky, kteří konají nějakou práci za úplatu. Eviduje nakoupený inventář a ručí za vrácení inventáře zapůjčeného. Je jedinou osobou u celého štábů, která ve spolupráci s pořadatelem vystavuje objednávky. Tuto funkci nemusí vykonávat instruktor.

Ubytovatel

Zajišťuje ubytování pro účastníky akce (např. v místě startu, na trase, v cíli). Se zajišťováním začne s náležitým předstihem. Za zajištěné se považují pouze ty ubytovny, se kterými je uzavřena hospodářská smlouva nebo potvrzená objednávka. Na ústní jednání nelze spolehat. Sestavuje plán ubytování a jmenuje ubytovatele na jednotlivých ubytovnách, kteří mu zodpovídají za pořádek a správné ubytování účastníků. Stará se o bezpečné uložení bagáže a materiálu, po dobu celé akce. Ubytovateli na jednotlivých ubytovnách mají za povinnost postarat se o přihlášení ubytovaných osob (případně zajistit úschovu lyží, sušení mokrých věcí, výdej stravy apod.). Tuto funkci nemusí vykonávat instruktor.

Dopravní referent

Obstarává veškerou dopravu potřebnou k zajištění akce. Objednává ve spolupráci s pořadatelem autobusy pro přepravu účastníků od příslušných dopravních spojů i zpět, případně i dopravu účastníků na místo startu a pak od cíle zpět. Je jedinou osobou, která disponuje dopravními prostředky určenými pro akci. V den přjezdu účastníků zajistí informační službu u vlakových a autobusových spojů. Pro sestavovatele informačních pokynů vypracuje příjezdový a odjezdový jízdní řád. Je-li to nutné, zajišťuje nevhodnější parkování pro dopravní prostředky působící na akci, případně i pro auta účastníků. Tuto funkci nemusí vykonávat instruktor.

Propagační referent

Jeho prvořadým úkolem je postarat se o včasné vyhotovení

propozic a seznámit s nimi pravděpodobný okruh zájemců. Akci propagovat podle charakteru — v místním, okresním, krajském a celostátním tisku, v rozhlasu a televizi ve spolupráci s pořadatelem. Je-li akce takového významu, že vyžaduje větší popularizaci, je třeba v místě konání udělat vhodnou propagaci (transparenty, výstavky, besedy apod.).

Při uskutečňování jubilejnich ročníků, rozhodne-li se organizační výbor, že budou vydány odznaky, vlaječky apod., postará se o návrhy, nechá schválit ve štábě pořadatelem a zajistí jejich výrobu. Rovněž vytíštění diplomů a pamětních listů zajistí včas, aby se mohly odevzdat účastníkům po skončení akce. Tuto funkci nemusí vykonávat instruktor.

Technický vedoucí

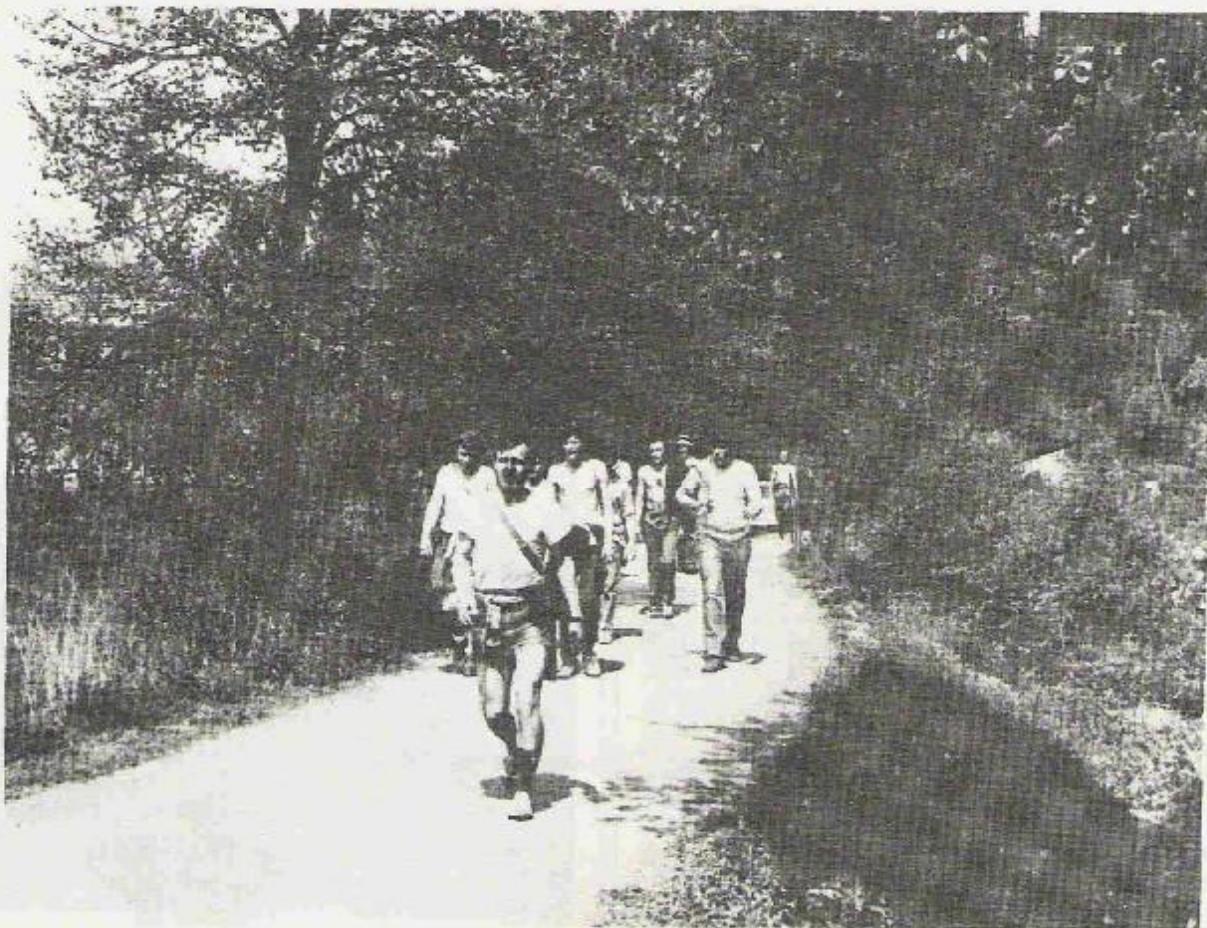
organizuje a řídí vlastní akci. Určí nevhodnější způsob konání (místo, trasa apod.), počet účastníků a jejich rozdělení (způsob přesunu — celek, skupiny apod.). Zajišťuje bezpečný závěr se zkušenými lidmi, kteří dovedou zvládnout i mimofádné situace. V případě nutnosti spolupracuje s HS. Rozhoduje a případně mění trasu nebo místo podle podmínek (sniž, počasí apod.). Stará se o náhradní materiál, výstroj a výzbroj (špičky lyží, náhradní díly, dilna a pod.). Zabezpečí zdravotnické zajištění jak po stránce personální, tak po stránce materiální. Vedoucí jednotlivých skupin hlásí technickému vedoucímu během akce všechny mimořádné události. Tuto funkci musí být pověřen instruktor.

Všeobecně

Při každé akci jsou potřeba finanční prostředky. Tyto je nutno ve spolupráci s pořadatelem zajistit z dotací pořadatele, případně zúčastněných složek a je-li možnost zajištěním inzerací formou finančního či materiálního příspěvku na akci. Zde je nutná návštěva podniku, u něhož takovou inzerci žádáme. Návštěvou je nutno pověřit takovou osobu, která k tomu má nejlepší předpoklady, bez ohledu na funkci.

Z těchto pokynů si musí pořadatel nebo vedení (štáb akce) vybrat to, co mu pro předmětnou akci vyhovuje, nebo naopak rozšířit okruh pracovníků podle své potřeby. Tyto metodické pokyny jsou rámcové a práce podle nich předpokládá svědomitě zajištění každé akce úseku pobytu v přírodě v SSM na jakémkoliv stupni.

VASEK PRIKRYL

DÁLKOVÉ POCHODY A DÁLKOVÉ ETAPOVÉ POCHODY V ROCE 1974

Text ing. STANISLAV CACH

Foto Zdeněk Thoma, Luboš Tesař

Před 12 lety, v roce 1963, od kdy vedeme evidenci, jsme začinali se 2 dálkovými pochody s celkovou účasti 37 startujících. V roce 1970 jsme překročili stovku pochodů — bylo jich 111 a počet startujících byl 7 120. Loni, v roce 30. výročí SNP a zahájení osvobozených bojů na území Československa, v roce nástupu naší tělovýchovy, mládeže a celé Národní fronty do přípravy Československé spartakiády 1975, jsme dosáhli 241 pochodů a účast na nich přesáhla 100 000 startujících. Ve srovnání s předešlým rokem došlo k růstu účasti u všech druhů pochodů:

pochody	počet startujících		nárůst	v %
	1973	1974		
do 49 km	15 720	42 145	26 425	+ 168,1
50 km	19 582	35 856	16 274	+ 83,1
51 — 99 km	6 023	11 513	5 490	+ 91,1
100 km a více	2 149	3 696	1 547	+ 72,0
etapové	7 705	7 918	213	+ 2,7
celkem	51 179	101 128	49 949	+ 97,6

Zvláště vysoká byla účast na DP :

11 098 Praha — Prčice výbor ST MV ČSTV Praha
3 001 Pochod míru Pardubice — Ležáky ST OV ČSTV Pardubice a Chrudim
2 663 Českým rájem — Putování za Rumemajsem OT TJ Jičín

a dalších 13 DP mělo účast přes 1 000 startujících.
Také na řadě DEP byla vysoká účast :

1 396 Kvetoucím Českým TJ Lbin
středohořím
894 Stezka 1974 TAK Praha
509 Po Valašsku ST OV ČSTV Vsetín

Jednou z hlavních příčin rostoucí účasti na pochodech je jejich rozmanitost jak po výkonnostní stránce, tak i podle obsahu a zaměření. Pro mládež, začínající nebo netrénované turisty byly kratší trasy do 49 km u 159 pochodů, tras na 50 km bylo 150 a pro trénované účastníky 49 tras od 51 do 99 km, 39 tras na 100 km a 5 tras nad 100 km. Také DEP (celkem 37) jsou po výkonnostní stránce výrazně diferencované — od 36 km ve dvou

etapách (DEP Po Valašsku — trasa pro mládež) až po 380 km v 8 etapách při DEP Dukla—Praha.

Další příčinou růstu účasti je stále širší zapojení mládeže, především SSM a jeho Pionýrské organizace. V roce 1974 svařácké organizace a PO pořádaly 34 pochody, u 9 pochodů byly spolu-pořadateli a 3 pochody organizovaly TOM. Tyto pochody byly vesměs zařazeny do Expedice 30 nebo navazovaly na 30 spartakiádních vrcholů. Podobně i většina pochodů organizovaných TJ umožňovala mládeži plnit podmínky Expedice 30 a 30 spartakiádních vrcholů. Zvlášť dobré, a to nejen v minulém roce, organizují pochody Domky pionýrů a mládeže Prostějov, Zatec, Vrchlabí, Hořovice, Kroměříž, Tábor.

Většina pochodů je motivována a hlavně konkrétně spojena s politickými událostmi a významnými výročími. Jako příklad:

DEP Dukla — Praha, svaz turistiky UV ČSTV

1. část, Dukla — Banská Bystrica, byla zahájena 29. června na Dukle a zakončena 6. července na XXI. turistickém srazu SNP. 100 účastníků včetně mládežnické skupiny absolvovalo v 8 dnech 236 až 380 km. Během celého pochodu byla zdůrazňována hlavní motivace — besedami s účastníky SNP, slavnostním položením věnců a kytic na hlavních místech bojů (Dukla, Svidník, Donovaly, Banská Bystrica), položením kytic a výkladem u dalších pomníků a památníků na trase, návštěvou muzeí (Dukla, Svidník, Baláže, Banská Bystrica).

DEP Děčín — Dukla, OT TJ Slavia VŠST Liberec

Pouze 9 účastníků, ale obdivuhodný výkon — v 21 dnech 686 km s přenášením stanů, spacích pytlů a ostatní zátěže.

DEP Rudým srdcem Slovácka, svaz turistiky OV ČSTV Hodonín

Pod záštitou OV NF, na trase rodný domek Marušky Kudříkové, slavnostní start 2. etapy u pamětní desky Eduarda Urxe ve Velké nad Veličkou.

DEP Podzimní putování Valašskem, OT TJ Valašské Meziříčí

Trasa po místech partyzánských bojů.

DP Pochod míru Pardubice—Ležáky, svaz turistiky OV ČSTV Pardubice a Chrudim

Na paměť 32. výročí vypálení obce Ležáky a po-pravených vlastenců na Zámečku v Pardubicích, součást mirové manifestace.

DP Pochod vítězství kolem Kleti, TJ Start Český Krumlov

Součást okresních oslav osvobození, pro TOM a pionýrské oddíly různé soutěže.

DP Mohelnická padecátka, TJ MEZ a SSM MEZ Mohelnice

V předečer 29. výročí vypálení obce Javoříčko fašisty, položení karafiátů na startu u pomníku RA a v Javoříčku.

Mnoho dalších pochodů se uskutečnilo po stopách revolučních tradic, partyzánských bojů, odboje a sovětské armády:

Stezkou brdských partyzánů — OT TJ Kovohutě Mníšek pod Brdy

K 42. výročí mostecké stavky — OT TJ OUNZ Most

O Žižkův štit — KT TJ Jiskra Hořice

Po stopách partyzánských bojů — OV SSM Příbram a VÚ 8885

Pochod osvobození — KT TJ České Budějovice

Po stopách pochodu smrti — ZO SSM OU SČA Krupka

Za Nástupce V. Řezáče — OT TJ ZKL Klášterec nad Ohří

Vřesová — Karlovy Vary — Lídice — SSM KVHU Vřesová

Memoriál Jaroslava Švarce — OT TJ Sokol Velký Ujezd

Memoriál Karla Stejskala — TJ Uničovské strojírny Uničov

Po stopách bojů Jana Žižky — OT TJ Žižka a CK Sport-Turist Praha

Putování po stopách Zelezné koruny — OT TJ Jiskra Hejnice.

I když se dálkové pochody staly za 12 let masovou záležitostí, udržely si stále výkonnostní charakter. Hranice, od které pokládáme akci za dálkový pochod, je u jednodenních pochodů 50 km a u etapových pochodů průměr na 1 den 30 km. Vycházíme z toho, že jde o vzdálenost dostatečně velkou, aby upoutala všechny, kdo si chtějí ověřit své sily a přitom odpovídající možností velké většiny zájemců. Jako vedlejší trasy mohou být u nich zařazeny i trasy kratší. Samostatně kratší pochody do dálkových akcí nezařazujeme — výjimku dělame jen u pochodů určených výhradně mládeži.

Z hlediska kvality a účinnosti tělovýchovného procesu je mimofádně důležitá jeho systematicnost a soustavnost. To dálkové pochody umožňují a podle průzkumu (ing. J. Průša) vyplynulo mj., že pravidelně se připravuje, trénuje 26,88 % a nepravidelně 46,95 % všech účastníků DP a DEP. To znamená, že pouze 26,37 % chodí na pochody jednorázově a bez přípravy.

Výkonnost, jen fyzická stránka pochodů se však nesmí stát hlavní a samoučelnou a proto stále připomínáme první regula Desatera dálkových pochodů:

„Není to závod, ale prověrka osobní zdatnosti, fyzické připravenosti a pevné vůle na trase“

dané vzdálenosti 50 — 100 km a v časovém limitu 12 — 24 hodin. Proto nesoutěží o umístění, nevyhodnocuje se ti pořadí a neměří a neuvzecuje čas. Každý trasu absolvuje čestně a ve zdraví až do konce v limitu, vítězí nad kilometry a sám nad sebou. Jinou konkurencí nemáš."

Další významnou oblastí, s kterou se setkáváme v bohaté míře na pochodech, je kulturně poznávací činnost.

Již propozice, pozvánky a informační letáky upozorňují na přírodní a kulturní zajímavosti, zdůrazňují místa revolučních tradic. Ještě ve větší míře jsou tyto věci uplatňovány v popisech tras. Řada pochodů vydává i samostatné Vandrovní knihy apod. — skutečně průvodce danou oblastí. Zaujmou především znalostí autorů, jejich láskou ke svému městu, obci a okoli, touhou pochlubit se v dobrém slova smyslu se všim nejlepším před účastníky, často i z velmi vzdálených míst.

Trasy umožňují poznat nejjejmavější místa a většinou jsou každý rok měněny — účastníci mohou každý rok poznávat nové zajímavosti. Maximálně je využíváno možnosti navštívit muzea, galerie, hrady, zámky atd., velmi často jsou kontroly přímo v těchto objektech. Organizátoři zdůrazňují i povinná místa pro odznak Turista ČSR a informují o podmínkách místního oblastního odznaku. Řada pochodů je přímo organizována k získání oficiálního oblastního odznaku — DEP Přechod Beskyd, DEP Kvetoucí Českým středohořím, DEP S batohem šumavskými hvozdy atd. Pořadatelé vynáležavě a vhodně využívají i možnosti přímého působení na účastníky. Během v předečer startu, slavnostním zahájením, různé pietní akty, zasvěcený výklad během trasy, slavnostní, někdy i veselé a vtipné zakončení —

soutěže, táboráky, tanecni zábavy, promítání filmů a diapositivů, vystoupení souborů, koncerty apod. — to vše se najde na našich pochodech. V řadě případů se pochody stávají organickou a významnou součástí okresních, městských a místních oslav, slavnosti, manifestací, festivalů apod.

Jako příklady, že výkonnost a kulturně poznávací činnost se u trénovaných a připravených účastníků navzájem nevylučují, můžeme uvést všechny 4 ročníky Českého kvandrantu, 1. část DEP Dukla — Praha a DEP S batohem Šumavskmi hvozdy — u všech této mimořádně národních pochodů byla významně zastoupena i kulturně poznávací činnost a společenská náplň. Nepochybujeme, že tomu bylo i v letošním roce, zejména u všech pochodů zařazených do hlavních akcí turistické části Československé spartakiády.

Z hlediska turistických odborně technických znalostí se zejména začínající a neorganizovaní účastníci prakticky a účinně seznamují s technikou chůze a jejím režimem na delší vzdálenosti, se zásadami správného oblečení a vybavení, s orientací a v řadě případů i s vafením a stanováním. Formou propozic a popisu tras získávají často užitečné metodické rady a poučení.

Po metodické stránce ovlivňuje, řídí a koordinuje hnutí dálkových pochodů úsek pěší a vysokohorské turistiky výboru svazu turistiky ČÚV CST, a to prostřednictvím komise pěší turistiky. Od počátku hnutí je charakteristickým a kládým rysem nejen spolupráce s odbory turistiky, ale i s organizátory z řad SSM a jeho Pionýrské organizace, se sportovními oddíly, organizacemi Svazarmu a s organizátory ze Slovenska. Komise pěší turistiky plní svůj úkol následujícimi směry:

1. Vydáváním a doporučováním zásad pro dálkové pochody, které s menšími úpravami platí od jejich vzniku v roce 1965 až dodnes. Je v nich zdůrazněn význam pravidelné prováděné turistiky, význam kulturně poznávací činnosti a zásada, že DP a DEP nejsou závodem.
2. Od roku 1965 pravidelnými semináři — aktivity organizátorů DP a DEP, doposud jich bylo 12. Zveme na ně všechny nové organizátory a ostatní jednotu za 2—3 roky. Slouží především ke koordinaci činnosti, k podchycení nových pochodů a k výměně zkušeností.
3. Sestavováním kalendáře pochodů a jeho vydáváním jednak pro turistické odbory a funkcionáře ve Zpravodaji Svazu turistiky ČÚV CST a jednak pro širokou veřejnost prostřednictvím SSM OU ŠČA Krupka.
4. Dopisy, které zasíláme všem organizátorům na začátku roku s kalendářem a s hlavními závěry z aktivity organizátorů a v polovině roku se žádostí o statistiku a oznámení termínu pochodu na příští rok.
5. Podle potřeby a možnosti vydáváním metodických materiálů, naposledy „DEP a DP, jejich příprava, organizace a práce organizátorů“, „Příprava jednotlivce na DP“ a „Propagace při DP“.
6. Po ekonomické stránce pomáháme zabezpečit vybrané, důležité DP a DEP dotace z rozpočtu úseku PVT, slevami na startovném registrovaným turistům (sleva až 50 %) a od letošního roku i přidělem kopónů TUS pořadatelům na přípravu a zajištění pochodu.
7. Hlavní formou je osobní styk členů a aktivistů komise s organizátory a jejich účast na pochodech. Rada problémů a otázek je tak vyfizena přímo na místě a na základě osobních poznatků a zkušeností má komise dobrý přehled o stavu, úrovni a potřebách hnutí dálkových pochodů.

INFORMACE

O MOŽNOSTI VYUŽITÍ SLEVY JIZDNÉHO NA ČSD PRO TĚLOVÝCHOVNÉ ZÁJEZDY KOLEKTIVŮ SSM

Touláme se pěšky přírodou, pádlujeme na vodě, kloužeme se po horských hřebenech na běžkách — ale než se vůbec do přírody dostaneme, strávime nějaký ten čas cestováním ve veřejných dopravních prostředcích. Málo známá je skutečnost, že Československé státní dráhy poskytují účastníkům tělovýchovných a turistických zájezdů slevu při kolektivních jízdách, a to ve výši až 50 %. Sleva platí i pro příslušníky turistických kroužků SSM a je jistě vitanou pomocí při cestování.

Pro uplatnění slevy je nutno použít předepsaného tiskopisu „Přihláška tělovýchovného zájezdu“, který v roce 1974 vydal ČSTV v Praze. Distribuci tohoto formuláře byly pověřeny OV ČSTV a kanceláře Sazky - Sportky, pokud provozovateli jsou tělocvičné jednoty. Jeden formulář stojí 0,20 Kčs.

Následující výpis z Tarifu pro přepravu cestujících, zavazadel a spěšin (TC) ČSD TR 10, platný od 1. 10. 1973 vás ve stručnosti informuje o zásadách slev jízdného a jeho uplatňování.

SLEVA JIZDNÉHO PRO ČLENY TĚLOVÝCHOVNÝCH ORGANIZACÍ

Nárok

1. Nárok na slevu mají:
 - a) členové a žactvo (děti do dovršených 15 let) Československého svazu tělesné výchovy (ČSTV),
 - b) členové školních tělovýchovných kroužků ustavených na základě pokynu ministerstva školství a kultury ze dne 14. června 1957 č. j. 26319/57 - A 1/2 (Věstník MŠK 1957, str. 233),
 - c) pionýři a příslušníci tělovýchovných kroužků SSM,
 - d) příslušníci tělovýchovných vojenských jednot Dukla,
 - e) žactvo a mládež, s nimiž ve smyslu usnesení UV KSC a vlády organizuje ROH tělovýchovnou a turistickou činnost.

Účel a výměra slevy. Druh vlaku
2. Sleva jízdného se poskytuje jen pro společné zájezdy konané v rámci tělesné výchovy; to zna-

mená při aktivní účasti na tělovýchovných, sportovních a turistických soutěžích a podnicích. Při zájezdech rázu zábavného, výdělečného nebo služebního se sleva neposkytuje.

3. Při společném zájezdu nejméně šesti osob nebo zaplatí-li se nejméně za šest osob, povoluje se sleva podle zlevněných sazeb č. I v téže vozové třídě a ve vlaku téhož druhu. Společného zájezdu školních a tělovýchovných kroužků se musí zúčastnit nejméně pět žáků a jeden doprovázející vedoucí.

4. Sleva jízdného se přiznává v použité vozové třídě osobních a spěšných vlaků bez omezení vzdálenosti a u rychliků při vzdálenostech pouze přes 100 km.

Zájezdy turistické

5. Zájezdům rázu turistického, pořádaným turistickými odbory TJ na vzdálenost přes 300 km v jednom směru, povoluje se sleva již při účasti čtyř členů.

Průkaz na slevu

6. a) Průkazem na slevu jízdného pro zájezdy je „Přihláška tělovýchovného zájezdu“ (dále jen Přihláška), vydaná ústředním výborem Československého svazu tělesné výchovy. Skládá se z poukázky a kontrolního ústřížku.
b) Přihlášku potvrzuje razitkem a podpisem:

— u členců a žactva ČSTV (odst. 1, bod a), předseda, popř. místopředseda nebo tajemník tělovýchovné jednoty, oddílu (odboru) nebo OV ČSTV,

— u členů školních tělovýchovných kroužků (odst. 1, bod b) ředitel školy,

— u pionýrů a příslušníků tělovýchovných kroužků SSM (odst. 1, bod c) předseda, popř. místopředseda nebo tajemník OV SSM,

— u příslušníků VTJ Dukla (odst. 1, bod d) předseda, popř. místopředseda nebo tajemník vojenské tělovýchovné jednoty Dukla,

— u žactva a mládeže, s nimiž ve smyslu usnesení UV KSC a vlády organizuje ROH tělovýchovnou a turistickou činnost (odst. 1, bod e) předseda, popř. místopředseda nebo tajemník základní organizace ROH.

Průkaz totožnosti

7. Přihláška platí jako průkaz ke slevě, a to:

— u členů ČSTV ve spojení s člen-skými průkazy ČSTV a u žactva ČSTV ve spojení se žákovskými průkazy ČSTV. Z průkazů musí být patrné, že účastníci zájezdu mají zaplaceny členské, resp. žákovské příspěvky ČSTV podle směrnice UV ČSTV, tj. nejvýše s pololetním zpožděním,

— u členů školních tělovýchovných kroužků postačí „Přihláška tělovýchovného zájezdu“, potvrze-ná ředitelem školy,

— u pionýrů a příslušníků tělovýchovných kroužků SSM ve spojení s pionýrkým průkazem nebo průkazem SSM s potvrzením OV SSM o zapojení do tělesné výchovy,

— u příslušníků tělovýchovných jednot Dukla ve spojení s člen-skými průkazy ČSTV (z průkazu musí být patrné, že mají zapla-ceny příspěvky, a to nejvýše s pololetním zpožděním),

— u žactva a mládeže, s nimiž organizuje tělovýchovnou a turistickou činnost ROH ve spojení s potvrzením základní organizace ROH o účasti na tělovýchovné a turistické činnosti, které nahra-duje členské průkazy ČSTV.

Vypravení

8. Před nástupem cesty předloží vedoucí zájezdu výdejně jizdenek nejméně dvě hodiny před pravidelným odjezdem vlaku, kterého výprava použije, vyplňenou přihlášku, ve které jsou zapsáni všichni účastníci zájezdu jmény. Výdejna jízdenek si ponechá kontrolní ústřížek, orazitkuje přihlášku a vrátí ji vedoucímu výpravy. Výpravu vypraví psanou jízdenkou nebo přepisným rejstříkem. Má-li být zájezd vypraven zvlášť pro cestu tam a zvlášť pro cestu zpět, je třeba, aby vedoucí zájezdu předložil dvě přihlášky, jednu pro cestu tam a druhou pro cestu zpět. Má-li být zájezd vypraven současně pro cestu tam a zpět, předloží vedoucí zájezdu pouze jednu přihlášku.

Přerušení zájezdu

9. Jízdu mohou přerušit jen všichni účastníci zároveň, a to za podmínek uvedených v § 19 ZPR. Omezení

10. Federální ministerstvo dopravy může odejmout slevu jízdného, byla-li zneužita. Rovněž se může z provozních důvodů po předchozím upozornění ČSTV odmítnout povolení slevy pro určitou trať, určitou dobu, pro určitý vlak.

O GYMNASIONU

S VÁCLAVEM PAVLÍKEM

Václavu Pavlíkovi je 28 let. Pracuje jako technik v Tesle Karlin a ve volném čase se věnuje především poezii. Je finalistou Wolkrova Prostějova, autorem celé řady kulturních pořadů, s nimiž vystupoval na různých místech republiky i v pražské Viole, kde uvedl loni velmi úspěšný pořad o české grafice Zdenečku Braunerové.

Absolvoval jako účastník první experimentální akci CUV SSM. Pokus pro dvacet a o rok později v roce 1971 se stal členem instruktorského týmu Gymnasionu. V tomto týmu se pak objevil ještě v roce 1973 a 1974. Na Gymnasionu uvedl za dobu svého působení celou řadu programů jako např. Čechovou Knihu stížnosti, portrét Amerického básnika Robinsona Jeffersa, Holanovu Noc s Hamletem, pořad nazvaný Hold české hudbě ve kterém účinkoval hudební skladatel Petr Eben, které si získaly značnou popularitu.

Ctenářům Metodických listů jsi především znám jako specialistu působící v roli instruktora na Gymnasionu. Mohl bys mi v této souvislosti říci, jak se díváš s odstupem času na své začátky na Gymnasionu?

Myslím si, že v onom typu na mne, jako instruktora, to byl jeden z odvážných pokusů. Do jaké míry jsem spinil očekávání nebo jak se mi podařilo realizovat původní záměr s kulturními pořady vědi nejlépe ti, kteří se Gymnasionu zúčastnili. Já mohu jen říci, že na prvním ročníku jsem byl

úplný „bažant“ a to nejen pokud jde o Gymnasion, ale i v samotné práci instruktora — exteriisty, což jistě bylo znát na úrovni pořadů i na mému projevu. Teprve na zkušenostech z prvního ročníku jsem mohl trochu stavět.

Jedním z Tých nejúspěšnějších pořadů právě v druhém ročníku byla Čechovova Knihu stížnosti. Myslím, že se Ti podařilo tímto pořadem proniknout do problematiky aktivního zapojení účastníků?

Řekl bych, že ano. Účastníci zde měli možnost zahrát si možná obtížnou, ale zábavnou formou stylizace jednotlivých rolí. Snad právě proto měla Knihu stížnosti větší úspěch, než cokoli předtím co bylo v kulturní oblasti uvedeno. Přirozeně, že úplně bez přípravy by to nešlo dělat. Mám teď na mysli krátké desetiminutovky Kursu mluveného slova, který probíhal několik dní předem, a který umožnil souhrnu hlasů a gest.

Otázkou je, jak zyní dál? Zda v kulturních pořadech jít spíše cestou tradiční, tedy vytvářet umělecké a naučné populární portréty nebo jít cestou improvizované práce s lidmi, většinou naprostými amatéry a neherci.

V té druhé variantě je však trochu riskantnosti?

Samozřejmě, že ta druhá varianta je o mnoho riskantnější a v mnohem závisí na schopnostech a znalostech instruktora. Určitou roli může sehrát i složení účastníků. Myslím, že to není jediná cesta, ale rozhodně je jedinečná ve své neopakovatelnosti.

Spolupracoval jsi na Gymnasionu stále se stejnými instruktory, navíc je známo, že práce v jeho podmínkách je velmi náročná, že je nutno vyvijet aktivitu někdy až 18 hodin denně, a právě proto se snadno mohou objevit nedorozumění, rozpory, edličné koncepce, které by mohly mít značný vliv na celkovou atmosféru akce. Jaká byla tato spolupráce a čím se vyznačovala?

Drobňí rozepře vždy byly, jsou a budou. A je dobré, že budou, neboť jen tak se tříbí myšlenky a názory, jen tak je nucen každý bojovat o ten svůj přístup k věci. Důležité je mít vždy na mysli poslání nás jako instrukturů a nesnažit se prosadit osobní experimenty za každou cenu.

Jak dlouho se připravuješ na Gymnasion? Jsi znám tím, že nenecháváš nic náhodě. Mám tomu rozumět tak, že jsi nepřítelem improvizace?

Jak dlouho se připravují? To je pokaždé jiné. Někdy se myšlenky nechťejí ukázat několik

měsíců a pak najednou během hodiny je pořad hotov, tzn. víš co a jak použít, jak to uvést, jaké scénické řešení ti pomůže a napak jaké by pořad pohřbilo.

Ale jsou pořady typu portrétu, kde víš předem o tom a z čeho bude materiál sestaven. Zde pak je problém zhuštěn na rozhodnutí co použít a jak to uvést.

A co náhoda?

Je pravda, že nerad nechávám něco náhodě. Alešpoň v jednotlivých částech pořadu obvykle vím dost určitě, co musí být řečeno a co ne. Samozřejmě, že všechno má své pro a proti. Takto je sice pořad celkově sestaven, ale protože je spojen i s další technikou magnetofonem, diafazitivy apod., dá se dost ležko měnit a není možná bezprostřední reakce, jak by se mohlo zdát. Naopak, velmi se obdivuji těm, kteří improvizovat dokáží. Mě se to příliš nedáří. Chce to umět se „načasovat“, být připraven vždy a za všech okolností, a právě v tom vidím velké riziko i velké umění. A také možná nemám nervy na to pokračovat, když citím, že vlivem momentální indispozice, je to trapas. Předchozí příprava mi dává vnitřní klid a záruku, že i když ve slovním projevu či improvizovaném komentáři nebudu mít nejšťastnější chvíliku, divák nebude zkrácen o to, co jsem předem promyslel a připravil.

Co sleduješ výběrem svých programů?

Když přídu na něco co mně zaujmí a potěší, tak si vždycky myslím, že by to byl hřich, kdybych si to nechal jen pro sebe. Takže vlastně vždycky hledám formu jak potěšit ostatní tím, čím jsem byl potěšen já.

Uvažuje se o tom, že v roce 1976 bude Gymnasion opět pokračovat. Budeš se opět ucházet o členství v jeho vedení?

Samozřejmě, že ano. Otázkou je, do jaké míry budou moje nápadů doplňovat jeho základní koncepci. Myslím si, že nejméně prozkoumaná je oblast aktivního zapojení účastníků do hry. Možná, že časem vykristalizuje nápad na nějakou přijatelnou formu, která by dovolila uvedení známého Kinoautomatu. Ale ani vývoj portrétů není ještě u konca. I na tomto poli bych se chtěl o leccos pokusit. Jak dalece budou tyto myšlenky realizovatelné a životaschopné — to ukáže čas.

Text A. GINTEL
Foto Z. Thoma

INFORMACE o turistických službách, výho- dách a slevách

NA TURISTICKOU ZNÁMKU
CESKÉHO SVAZU TURISTŮ
PRO ROK 1971
A DALŠÍ V RÁMCI
SYSTÉMU TUS

Důležité upozornění:
Turistická známka Svatku turistiky má pro členy IS platnost pouze ve spojení s členským průkazem IS a registračním „Průkazem turisty“, jehož číslo je nutné uvést při zajišťování některých slev.

PŘEHLED SLUŽEB, SLEV A VÝHOD NA TURISTICKOU ZNÁMKU

1. Přednostní zvýhodněná účast na akcích pořádaných složkami Českého svazu turistů včetně zahraničních tematických zájezdů při dodržení základních podmínek účasti.
2. Slevy a rezervace noclehu při ubytování ve vybraných turistických ubytovnách a na turistických táborech včetně zvláštních služeb jako úschovny zavazadel, susáry oděvů, turistické kuchynky a turistické kabinety.
3. Slevy na vstupném na dohodnutých kulturních zařízeních.
4. Přednostní a zlevněný pobyt na turistických letních i zimních pobytových i odborných základnách.
5. Slevy na některých lanovkách a vleciích.
6. Přednostní a zlevněné používání půjčoven turistického inventáře na veřejných a vybraných táborech.
7. Slevy při zakoupení odznaků a vlajek CSTV.
8. Zvláštní výhody pro cvičitele a vedoucí turistiky, instruktory značení, nositele VT a výkonnostních odznaků, funkcionáře ČST a další aktivní členy prostřednictvím turistických kupónů TUS.
9. Slevy při zakoupení členské známky FICC.

PODROBNOSTI O POSKYTOVANÝCH VÝHODÁCH A PODMÍNKY JEJICH ZÍSKÁNÍ

1. Přednostní a zvýhodněná účast na akcích ČST:

V případech omezené účasti na některé akci pořádané kteroukoliv složkou ČST mají přednost registrovaní členové ČST, kteří mají vylepenou turistickou známku, před ostatními zájemci.

Na průkaz turistické známky mohou členové ČST získat zvýhodnění při poplatcích, tzv. „startovného“ u dálkových pochodů, přechodů, skupinového táboreni, skupinových jízd, plaveb, srazů a jiných podobných akcí ve výši až 30 % základního poplatku, nejvýše však do částky 10,- Kčs na každého účastníka. Toto zvýhodnění platí pouze pro akce schválené předsednictvem Fondu slev a výhod na návrh příslušných sekci, případně OV ČST a je počítaně omezené rozsahem Fondu slev a výhod.

2. Slevy, rezervace a služby v turistických ubytovnách, na táborech a campech

Poskytovaná sleva na ubytování čini Kčs 3,- na 1 lůžko-den a dále uvedených ubytovnách a campech, bez úhrady turistickými kupóny. Pro zajištění rezervace platí tato pravidla:

Rezervaci se rozumí, že rezervovaný počet lůžek je vyhrazen každý den pro průchozí turisty,

kterí se vykáží členským průkazem CTO ve spojení s registračním průkazem CST s vylepenou turistickou známkou pro běžný rok. Tato lůžka nelze objednávat předem písemně, ale lze je během téhož dne, kdy se nocleh požaduje, objednat telefonicky. Rezervovaná lůžka lze pronajmout na jednu noc, výjimečně na dvě noci. Další nocleh (na druhý a další den) na rezervovaném lůžku může nárokovat návštěvník až po 18. hodině. Vyhrazená lůžka se přiděluji v pořadí zánamů v „Knize přihlášek o nocleh“, kterou si vyžádá organizovaný turista po příchodu do ubytovacího zařízení a zapíše tam své jméno a číslo registračního průkazu CST a dobu příchodu. Telefonické objednávky zaznamenává správce ubytovacího zařízení se všemi uvedenými náležitostmi, tedy jménem a číslem registračního průkazu. Lůžka se přiděluji po 18. hod. Po této lhůtě může správce ubytovny přidělit rezervovaná lůžka libovolně. Ubytování nelze činit závislým na zakoupení dlečího nebo celého stravování. K rezervaci je možno použít i nouzových lůžek (lehátek apod.) s přiměřenou úpravou cen. Bez předložení registračního průkazu turisty s platnou turistickou známkou bude jak sleva, tak rezervace odmítnuta.

V současné době je zajištěna rezervace 905 lůžek.

Každý závod poskytující uvedené slevy a rezervaci je označen emblémem TUS, pod nímž je tzv. účelové označení s timto znakem:

U většiny závodů poskytujících slevy a rezervace na turistickou známkou jsou změny i turistické úschovny, sušárny svršků, turistické kuchynky a turistické kabinety, nebo alepoň některá z těchto služeb. Tyto služby jsou vyznačeny dalšími účelovými znaky, a to:

Úschovny zavazadel slouží turistům k úschově zavazadel v případě, že opustí ubytovnu a vydájí se na túru v okolí ubytovny s návratem na východisko. Slouží však k úschově zavazadel i těm turistům, kteří nejsou v ubytovně ubytováni, zejména stanařům, motoristům apod. Tato úschovna je k použití buď bezplatně nebo za stanovený poplatek, což má být v podniku označeno (i výše poplatku).

je znak zafizeni sušárny svršků. Sušárny jsou zřizovány ve společných ubytovnách, ve kterých nelze jinak nepohodou promočené oděvy usušit. Mohou k tomu sloužit jak zvláštní místnosti, tak místnost vyhrazená jiným účelům (kotelny apod.).

Je účelový znak tzv. turistické kuchynky, které umožňují ubytováním turistům ohřátí nebo uvaření jednoduchých pokrmů v prostoru ubytovny na vyhrazeném místě, opatřeném příslušným vařítkem nebo sporákem apod. V nouzových případech může provozovatel přinesený pokrm ohřát i v podnikové kuchyni. Upozorňujeme však, že do kuchyně podle hygienických předpisů nesmí vstupovat žádný z hostů.

je účelový znak turistického kabinektu, s mapami, jízdními řády, turistickými průvodci apod., které správa závodu na pořádání půjčuje zájemcům k použití na místě. O tyto kabinety peče vždy odbor turistiky, který převzal patronát.

V nejbližší době vyjde přehled závodů, které slevy a uvedené služby poskytují. V tomto sezna-

mu budou uvedeny všechny podrobnosti o uvedených ubytovnách včetně počtu rezervovaných lůžek.

3. Slevy na vstupném do kulturních zařízení

Při návštěvě do dálé uvedených kulturních zařízení obdrží členové CST na průkaz turistickou známkou dálé uvedenou slevu:

	sleva v Kčs	v % vstupného
Památník Národního pismenictví na Strahově	1,-	50
Muzeum Kl. Gottwalda, Praha 1	1,-	50
Muzeum V. I. Lenina v Praze 1	1,-	50
Umělecko-historické muzeum v Kroměříži	1,50	50
Státní zámek a zahrady v Kroměříži	1,50	50
Městské muzeum v Holešově		50 — 30
Synagoga a židovský hřbitov v Holešově		50 — 30
Státní zámek Kunětická hora u Pardubic		50 — 30
Památník E. Holuba v Holicích		50 — 30
Krajské muzeum v Pardubicích		50 — 30
Krajská galerie v Hradci Králové		50 — 30
Oblastní vlastivědné muzeum v Teplicích		50 — 30
Východočeské muzeum v Pardubicích		50 — 30
Rodný dům Václava Hanky v Hořiněvsi		50 — 30

Uvedené slevy 50 % platí pro mládež, 30 % pro dospělé, při kolektivech od 6 osob. Podrobné popisy náplně uvedených kulturních zařízení viz „Seznam ubytoven 1970“, str. 131 — 134.

I tato zařízení jsou opatřena emblémem TUS, pod nímž je vyvěšeno účelové zařízení %.

4. Přednostní a zlevněný pobyt na letních i zimních turistických základnách:

Turistické základny TUS jsou nevýdělečná zařízení, která jsou zřizována ve šrubových a stavných táborech, turistických chatách a ubytovnách, a to ponejvíce v takových provozovnách, ve kterých je ubytování běžně nedostupné pro značné přepravující poštávku nad ubytovací kapacitou nebo jsou budována v místech, ve kterých nejsou žádné jiné ubytovací možnosti. Používají se k dlouhodobému pobytu (nejméně 1 týden) pro kolektivity nebo jednotlivce. Odborné turistické základny zajišťují odborné vedení, např. lyžařské, vodácké apod.

Ná běžné poplatky za ubytování a stravování jsou poskytovány slevy 15 % pro dospělé a 25 % pro členy TOM za předpokladu, že jsou stanovené termíny závazných přihlášek dodrženy (pro letní základny 15. květen, pro zimní základny 1. listopad). Seznamy turistických základen jsou zveřejnovány ve Zpravodaji ČST v dubnu a v září. Na přihlášky došlé po stanovených termínech nebude brán zřetel.

5. Slevy na lanovkách a vleciích

Na průkaz turistické známky jsou poskytovány slevy 25 % na těchto lanovkách a vleciích:

Železná Ruda — Belveder	lyžař. vlek	dl.	400 m
Flánek pod Ještědem	"		200 m
Harrachov — Ryžoviště	"		1 000 m
Harrachov — jižní louky	"		400 m
Horní Misečky	"		200 m
Špindlerův Mlýn — Pláň	sed. lanovka		1 500 m
Fučíková chata	lyžař. vlek		200 m
Pec — Zahrádky	"		1 000 m
Pec — Javor	"		1 200 m
Trojanovice — Ráztočka	sed. lanovka		900 m
Chata Svýčárna	lyžař. vlek		200 m
Jalovec — Cichov, Česko-moravská vysocina	"		

Sleva Kčs 1,— pro jednu jízdu a Kčs 1,50 pro cvičitele turistiky na lyžařských vlecích: Bouřník — Mikulov (700 m), Bouřník — Hrob (900 m) v Krášných Horách. Nezlevněný poplatek za jednu jízdu činí Kčs 3,—.

Soláň, okres Vsetín, 3 vleky TJ Rožnov. Sleva Kčs 3,— na celodenní jízdné ve výši 15,—, 17,— a 20,— Kčs.

Podrobné údaje lanovek a vleků přinese již zmíněný „Seznam ubytoven 1975“.

6. Přednostní a zlevněné používání půjčoven turistického inventáře na veřejných a vyhrazených táborečích:

Půjčovny turistických a táborských potřeb TUS slouží členům CST k usnadnění putování s minimální zátěží. Jsou zřizovány v turistických oblastech na veřejných táborečích, u různých ubytoven apod. Členové CST na průkaz s turistickou známkou mají 50 % slevy ze stanovených poplatků.

Vyhrazená táborečka jsou umístěna v blízkosti turistických chat ČTO, slouží k rozšíření jejich kapacity a táborečení na nich je dovoleno pouze v stanech vypořádencích z půjčovny od správy závodu. Než je tedy považovat za táborečku veřejně. Pro táborečení jsou k použití hygienická zařízení chat a ubytoven.

Pro půjčovny turistických potřeb TUS platí tato pravidla:

6.01 — Inventář půjčovny může být zapůjčen pouze registrovaným členům CST na předložení Průkazu turisty s vylepenou platnou turistickou známkou. Nečlenům CST je možno inventář zapůjčit jen ve výjimečných případech, a to po 18.00 hod. každého dne. Do této hodiny je nutno inventář rezervořovat pro členy CST, přičemž platí pro rezervaci obdobně podmínky jako pro rezervaci noclehů v ubytovnách (viz Seznam táboreček a ubytoven, str. 45, odst. 3 „Rezervace noclehů“).

6.02 — Za zapůjčení inventáře je vypořádovatel povinen zaplatit následující poplatky za jeden den (trvání 24 hod. — třeba od večera jednoho dne do odpoledne druhého dne apod.):

za stan dvou- a vícelůžkový s přísl. kolíky a tyčemi	Kčs 6,—
za spací pytel	Kčs 4,—
za nařukovací či jinou matraci	Kčs 4,—
za variče bez plynové náplně nebo topné látky	Kčs 2,—
za kotlik se stojánkem	Kčs 2,—

Členové CST na průkaz s turistickou známkou mají 50 % slevy. Spací pytle je nutno a dovoleno používat jen s prací vložkou. Matrace slouží pouze k přenocování a není dovoleno jich užívat jako plavidel apod. V případě zapůjčení prací vložky do spacího pytla hradí používatele poplatek za výpráni. V poplatcích za půjčování nejsou zahrnut poplatky za použití místa na táborečku, případně lázeňská taxa apod.

6.03 — Stany a ostatní táborské potřeby nesmí být přenášeny z obvodu působnosti půjčovny. Vypořádovatel odpovídá za případné ztráty nebo poškození v plné hodnotě.

6.04 — Inventář je možno zapůjčit členům CST nejdéle na dobu tří dnů podle pravidel pro rezervování noclehů nečlenům pouze na jedno přenocování.

6.05 — Poplatky za půjčení inventáře je možno uhradit turistickými kupóny TUS.

6.06 — Stany mohou být na táborečku postaveny trvale nebo jen propůjčovány složené. V tom případě jejich postavení zajistí vypořádovatel vlastními silami na přikázaném místě.

6.07 — Poplatky za půjčení inventáře je nutno zaplatit předem.

6.08 — Kotliky je nutno vracet čistě umyté a ořené.

8. Slevy při zakoupení odznaků a vlajek ČST:

Při zakoupení kovového odznaku CST je na průkaz s turistickou známkou poskytována sleva Kčs 2,— a rovněž při zakoupení látkového odznaku je poskytována sleva Kčs 2,—. Každý registrovaný člen CST má nárok na zakoupení 2 kusů zlevněných odznaků ČST každého druhu. Jakmile budou dodány malé vlaječky CST (na kolo, auto, na stoly apod.), bude obdobně platit zlevněná cena na Kčs 2,—. Objednávky odznaků vyřizuje sekretariát CST.

9. Zvláštní výhody pro turistické cvičitele, pracovníky OV CST, nositele VT v turistice atd. prostřednictvím turistických kupónů TUS:

Turistické kupóny lze využít těmito způsoby:

9.01 — K úhradě nejméně 20 % ceny za ubytování ve smluvních podnicích, jichž bylo k 1. únoru 1971 celkem 427 (viz Seznam ubytoven 1970). Tyto závody jsou označeny emblémem TUS a účelovým znakem. Sleva na ubytování k úhradě turistickými kupóny.

9.02 — K úhradě nejméně 10 % ceny za stravování ve 144 smluvních podnicích podle seznamu ubytoven 1970. Závody poskytující slevy na stravování k úhradě turistickými kupóny jsou označeny účelovým znakem.

9.03 — K úhradě nejméně 20 % ceny za ubytování a 10 % slevy na stravování v turistických objektech, ve kterých disponuje cestovní kancelář Čedok ubytovací kapacitou, a to jak v ČSR, tak i SSR. Tyto slevy nutno proplati turistickými kupóny Čeduk, a nikoliv přímo v ubytovnách nebo stravovacích závodech. Emblémem TUS bez účelového označení jsou opatřeny všechny pobočky cestovní kanceláře Čedok. Závody, jejichž kapacitou disponuje cestovní kancelář Čedok, nejsou emblémem TUS označeny.

9.04 — K úhradě 25—50 % vstupného do 28 kulturních zařízení a 6 jeskyň (viz Seznam táboreček a ubytoven 1970, str. 129). Zařízení i jeskyně jsou označeny emblémem TUS a účelovým označením %.

9.05 — K úhradě až 50 % poplatků na dalších 10 lyžařských vlecích (viz Seznam táboreček a ubytoven 1970, str. 135) a při lodní dopravě na Kamýcké a Slapské přehradě (viz Seznam táboreček a ubytoven, str. 61).

9.06 — K úhradě další části až do výše 80 % startovného (po slevě na turistickou známku) u dálkových pochodů, přechodů, skupinového táborečku, jízd, plaveb, srazů a podobných akcí. Toto zvyhodnění platí pouze pro akce, jejichž pořadatelem je doporučená příslušné sekce nebo OV ČST dohodnou smlouvou s Fondem slev a výhod a při dodržení základních kritérií (počet účastníků, zařazení do plánu, význam, rozsah).

9.07 — K úhradě 20 % vškerých poplatků v rámci DCR (domácí cestovní ruch) v cestovní kanceláři Sport-Turist.

9.08 — K úhradě části předplatného Magazínu na cestu — TURISTA podle podmínek vyhlášených redakcí magazínu.

9.09 — K využití dalších služeb, jako rezervace noclehů, úschovny sušárny, kuchyňky, turistické kabiny.

9.10 — Změny v podmínkách poskytujících slevy TUS budou zahrnuty v Seznamu ubytoven 1975.

Při zakoupení legitimace a známky mezinárodní organizace FICC:

Clenové CST mohou zakoupit za Kčs 35,— legitimaci a za Kčs 10,— členskou známku mezinárodní organizace FICC, na kterou jsou poskytovány slevy v táborech a na tábořištích v zahraničí, a to v Polsku, Maďarsku a ve většině západních států.

Závěrem tří důležité připomínky:

1. V žádném případě nezapomínejte, že jsme jenom lidé. A to nejen my, organizovaní turisté, ale i ti, kteří nám vpředu uvedené služby poskytují.

Proto se může přihodit, že navzdory tomu, že s příslušnými provozovateli máme uzavřené smlouvy a že mezi povinnosti vedoucích patří i náležité poučení zaměstnanců o dohodnutých službách, dojde k nedorozumění a služby n -

jsou poskytnuty v tom rozsahu a kvalitě, jak zde uvádime. Nerozčilujte se proto, nepište rohožčené dopisy na vedení CST nebo správu závodů či do tisku, ale v klidu, věcně a konkrétně a zvláště neprodleně (to zejména — ne až za několik týdnů) písemně oznamte svědky potvrzení nesprávnosti na sekretariát CST. Upozorněte i vedoucího příslušného závodu, že stížnost podáte, případně ihned zapишete do knihy stížnosti. Je to enjúčinnější způsob, jak zdobit nápravu.

2. Mějte stále na mysli, že Fond slev a výhod možno použít výlučně k podpoře a usnadnění činnosti členů odboru turistiky TJ CTO, a nikoliv k rozšířování rozpočtu na činnost af již zákci, okresů či odborů turistiky. Nelze tedy z Fondu slev a výhod jakýmkoliv způsobem uhradit ani část režijních nákladů kterékoliv akec.

3. O rozšíření uvedených služeb, výhod a slev stále jednáme. Záleží však také, a to z velké míry, na vaši iniciativu a pomocí. Především je nutné, aby při všech OV CST pracovaly komise turistických zařízení.

Věškeré dodatky tohoto přehledu služeb budou po dojednání zveřejněny v dalších číslech Zpravodaje CST.

Svaz turistiky
ČÚV ČSTV

Instruktorem turistiky SSM se může stát každý občan CSSR, který je členem SSM (výjimku povoluje tajemník IVP na příslušném stupni řízení), dosáhl předepsanou věkovou hranici a splnil podmínky pro získání příslušné kvalifikace.

Od 1. 1. 1977 po schválení definitivní verze Tělovýchovné a branné kvalifikace SSM bude podminkou pro získání kvalifikace (s výjimkou absolventů FTVS, FTVŠ, PF) instruktora předcházející školení, organizátora tělesné a branné výchovy. Do této doby je možno vybírat do této formy školení účastníky z řad členů SSM s předcházející praxí v TVB činnosti (nejméně jeden rok aktívni TVB činnosti).

K udílení kvalifikace je nutné, aby každý vyskočený instruktor se zpravidla po dvou letech zúčastnil předepsaného školení. Účast na doškolování potvrzuje pořadatel. Doškolováním se kvalifikace zásadně nezvyšuje, ale je podminkou pro její zachování. Mimo doškolování se instruktoři zúčastňují na základě pozvání odborných seminářů a forad.

Jestliže některý z instrukturů nevyvíjí soustavnou činnost, nebo se nemůže prokázat zásluhy o činnost, nemůže být zván a účastnit se předepsaného doškolování a ztrácí tím tak svou kvalifikaci. Ztrácí ji i v tom případě, jestliže se nezúčastní doškolení do 4 let po absolvování školení (byl 2krát zván na doškolování a z různých důvodů se nemohl zúčastnit).

PRÁVA A POVINNOSTI INSTRUKTORŮ

1. Práva instruktora:

- podle podmínek je úspěšným absolventem školení hrazena celá, popř. alikvotní část nákladů, které frekventantovi ve spojení se školením vznikly (cestovné, stravné, refundace);
- podle možnosti organizátora má absolvent právo na zapůjčení výzbroje event. výstroje;

KVALIFIKAČNÍ PROMĚNY

Po téměř ročním úsilí spřína světa Tělovýchovná a branná kvalifikace SSM, první v historii mládežnického hnutí v poválečném období. Stalo se tak 20. prosince 1974 po schválení sekretariátem UV SSM s tím, že oficiálně vstoupila v platnost 1. ledna 1975.

Při její přípravě byl sledován cíl vysoké účinnosti při relativní jednoduchosti systému. Kvalifikace plně respektuje stávající strukturu výchovy v ČSTV a tvoří její předstupeň. Umožňuje to, po vyjasnění některých organizačních otázek vzájemné uznání kvalifikaci, což je bezesporu velký úspěch.

Platnost kvalifikace je časově omezena do 31. 12. 1976 s tím, že během tohoto období je možno podávat připomínky a zpracovávat zkušenosti, které budou získány praxí.

Na tomto místě se dnes budeme podrobněji zabývat všeobecnými podmínkami pro získání a záchování kvalifikace na úseku pobytu v přírodě, která je reprezentována odbornou kvalifikací instruktora příslušné turistiky.

Instruktor, který odpovídá dřívější kvalifikaci instruktora pobytu v přírodě III. stupně, je zde charakterizován jako specializovaný odborný TVB pracovník, který samostatně organizuje činnost na svém působišti, vede učebně-výchovný proces ve své odbornosti, zabezpečuje po organizační, metodické a materiální stránce specializované oblasti tělovýchovné a branné činnosti v ZO SSM, zpravidla také na OV, resp. KV SSM. Podminkou k získání kvalifikace je minimální věk 18 let. Účastníci, kteří projdou příslušným školením, získávají po úspěšném absolvování zkoušek kvalifikaci cvičitele turistiky III. stupně příslušné odbornosti podle JKCTR (Jednotné kvalifikace cvičitelů a trenérů ČSTV).

- c) může být přednostně zařazován do akcí SSM ve své odbornosti;
 - d) má právo nosit odznak získané kvalifikace a být informován o činnosti na úseku své odborné kvalifikace;
 - e) má možnost při soustavné činnosti na půdě SSM či CSTV získat kvalifikaci podle JKCTR na školení CSTV.
2. Povinnosti instruktora:
- a) nejméně dva roky se aktivně podílet na práci v tělovýchovné či branné oblasti SSM na dohodnutém úseku;
 - b) plnit uložené úkoly v metodické, propagační a

- organizační oblasti;
 - c) vykazovat každoročně svou činnost (s potvrzením složky, ve které se aktivně pracuje) příslušnému evidujícímu orgánu a zeznamenávat ji do průkazu;
 - d) nosit při výkonu funkce odznak a průkaz.
- Evidenci o absolventech vede každý školící orgán. KV, ČÚV, SÚV a UV SSM informují nižší články organizace o vyškolených instruktorech z okruhu jejich působnosti až do úrovně OV SSM. V příštím čísle Metodických listů se vrátíme k problematice obsahové náplně jednotlivých kvalifikací na úseku pobytu v přírodě.

ŘEKLI O PŘÍRODĚ

Francie, která za vlády Napoleona vydávala dekrety proti přílišnému zamofování ovzduší kouřem.

První zákony na ochranu čistoty našich vod se datují z dob rakousko-uherského mocnářství.

V současné době máme poměrně vyspělé zákonodárství. Některé národní výbory zřídily komise pro životní prostředí. Na úrovni národních vlád jsou zřízeny rady pro životní prostředí. Existují i mezinárodní koordinacioní orgány, které sice nemají nařizovací pravomoc, ale vydávají doporučení vládám jednotlivých zemí. V rámci RVIP je to například orgán pro ochranu přírodního prostředí.

Ceskoslovensko se snaží prosadit tzv. aktivní přístup k otázkám životního prostředí. Velká většina západních zemí zaujímá pouze tzv. ochranářské stanovisko. Soustřeďuje se na to, jak zabránit vzniku škod. My říkáme, že to nestačí, že je současně třeba hledat formy, jak vytvářet prostředí, které by lépe odpovídalo narůstajícím postřebám a požadavkům rozvíjející se společnosti.

Varování

Celá řada našich továren je odedávna vybavena elektrostatickými filtry, které mají zachycovat letající popílek. Jsou však známy skutečnosti, že ve dne, pokud je komín vidět, filtry pracují a popílek neulétá, ale jakmile se setmí, filtry se vyrnuou a všechn popílek se pustí do vzduchu jen proto, aby příslušný podnik neměl starosti, kam se zachyceným popílkem.

Voda

V některých zemích regulace

čistoty vod dostoupila tak daleko, že je předepsáno, aby závody odebíraly vodu pod výstupi svých splasků. Jinde se přechází na tzv. uzavřený systém vodního hospodářství, kde voda jednou upotřebena se odvádí do čisticí stanice a z ní znova do výrobního cyklu, takže vzniká recirkulace. U nás je tomu tak v Ostravě i jinde. Tímto způsobem by se daly řešit i jiné problémy. Ridiči by mohli pouštět výfukové plyny před svýj vůz, aby se naučili řádně seřizovat motory.

V CSSR díky tomu, že zejména na úseku vodního hospodářství zákonodárství bylo pokročilé už řadu let, nastala kulminace znečišťování vod zhruba v roce 1964. Od té doby se sice ne příliš výrazně, ale přece jen projevuje jistá tendence k poklesu nečistot. Od roku 1971 se opatření projevují výraznějším způsobem.

Proti jiným zemím máme jistou výhodu. Jeden holandský novinář nabral vodu z Rýna, odesel s ní do temné komory, vložil do ní exponovaný film a ten vyvolal. Voda obsahovala tolik fenolů, které jsou vlastně fotografickou vývojkou, že způsobili zčernání osvětlených míst. Podobně dopadl americký novinář s vodou z Potomaku. U nás — snad s výjimkou Bělé před několika lety — by se takový případ nedal zjistit.

Lidé

Positivní obrat nastal nejen u vodního hospodářství. Dokonce se podařilo snížit celkový zábor zemědělské půdy pro výstavbu. Je to také výsledek soustavné osvětové péče lidí, kteří u nás vždy měli velký zájem o ochranu přírody, sdružovali se v různé účelové i zájmové organizace a prosadili u vedoucích činitelů a vlády ČSSR, aby se přijala opatření. Není to ani poučení z chyb jiných zemí, spíše výsledek dobrého vztahu našich občanů k přírodě. Tento vztah způsobil, že jsme začali se zákonodárnou činností na ochranu přírody poměrně včas.

Zpracoval bz

Letošní rok je ve svazácké práci věnován mj. přírodě. Na otázku proč je mnoho odpovědí: mladý člověk a příroda už odjakživa patří k sobě; v éře devastace životního prostředí je povinnost těch, kdo se programově hlásí k přírodě, udělat vše pro výchovu dalších milovníků přírody; je v našem vlastním zájmu, abychom se i ve stáří mohli potěšit z hezkých lesů, hor a vod. Co neuhájíme, to nebude mít.

O ZIVOTNIM PROSTREDI

Několik myšlenek z besedy inž. arch. Václava Kasalického, CSc., a inž. Aloise Slepíčky, CSc., z Výzkumného ústavu výstavby architektury.

Budoucnost?

Za vymoženosti civilizace platíme níčením přírody, z níž naše celá civilizace vyrůstá. Nicíme ji v takové míře, že regenerace namnoz už není v silách přírody samotné. V XVI. století žilo na tomto světě půl miliardy obyvatel, na počátku XX. století trojnásobek. Odhaduje se, že na konci našeho století bude mít planeta Země kolem sedmi miliard obyvatel. Ti všichni budou chtít žít — lidsky žít.

Neučiní-li lidstvo náležitá opatření, brzy přijde konec organizované společnosti, říkají někteří odborníci. Pesimisté předpokládají tento konec v období let 2050 až 2100, optimisté tvrdí, že při rozumných opatřeních může lidstvo na Zemi přežít i do roku 2500.

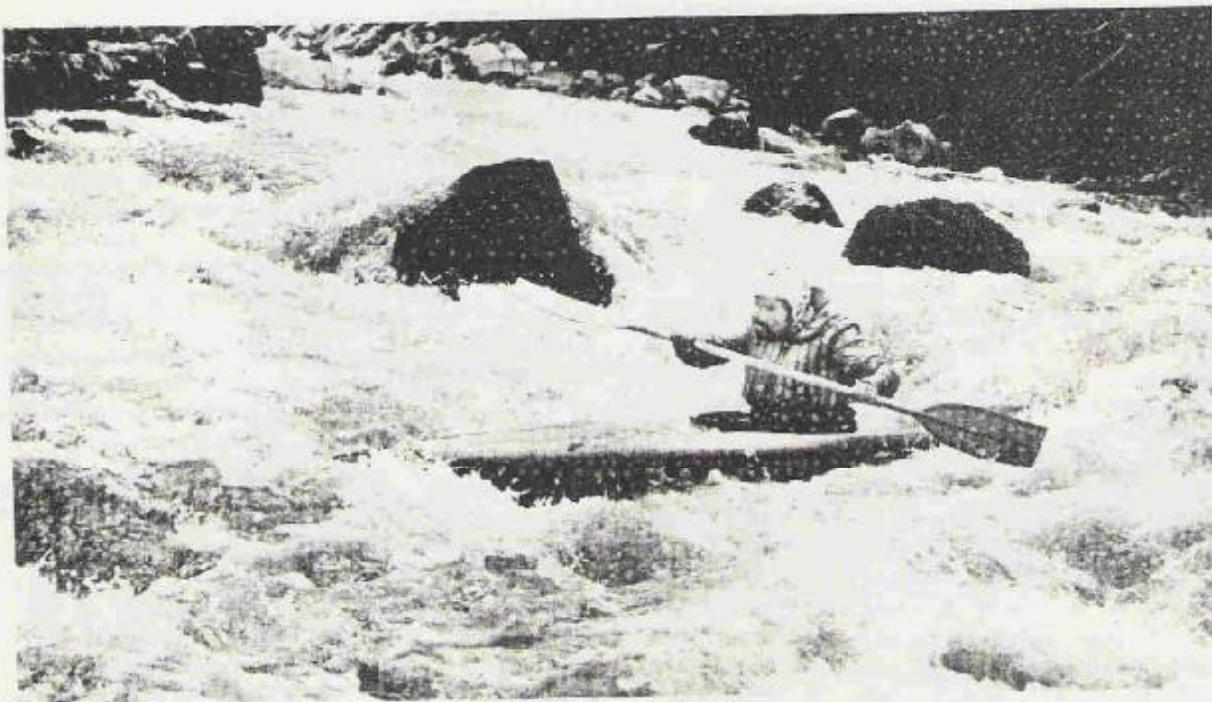
Zivotní prostředí

Jsou tři základní příčiny nedostatků v životním prostředí:

- rychlý růst počtu obyvatel, z něhož se dovozuje nedostatek potravin,
- rozvoj industrializace, rychle odčerpávající zdroje života,
- urbanizace koncentrující problémy životního prostředí do malých omezených území.

Zákony

Nejstarší zákony, týkající se ochrany životního prostředí, má

METODICKÉ POKYNY PRO STAVBU TRATI VTJZ

Stavba trati na každé VTJZ (vodácké turistické jízdě zdatnosti), resp. kvalita návrhu trati a její provedení je jedním z hlavních předpokladů konečného úspěchu celé soutěže, a to jak z hlediska rozhodčích a konečně i organizátorů a pořadatelů.

1. Všeobecné hlavní zásady stavby trati VTJZ

Každý stavitel trati VTJZ musí vycházet již při návrhu úseku řeky a námětu vlastní trati ze základní zásady, aby navržená a pak postavená trať byla logická. Musí se počítat s tím, že každá sebelepší branka nebo jiné bodovací místo, které odporuje logickému průběhu jízdy soutěžících, vytváří pro všechny cizí prvek a přináší nutně problémy nejen jezdci samým, ale zvláště pro rozhodčí (viz obr. č. 1). Jde o typický případ returky postavené proti proudu nebo branek, vytvářejících nutně skrumáže a křížení jízdy.

Na tuto zásadu logičnosti trati navazuje druhá neméně důležitá zásada, tj. aby navrhovaná trať byla co nejpropustnější.

Tato zásada odpovídá vlastnímu smyslu a poslání VTJZ a proto je nutné, aby na trati pokud možno byla vyloučena všechna bodovací místa, která vždy vytvářejí skrumáže, zpomalují jízdu a nutí jezdce do křížení trati dalším soutěžicím. Jako vzor těchto branekovišť jsou obr. č. 2 a 3.

Dalším kritériem pro každého stavitele trati VTJZ musí být zásada, aby nestavěl trať z hlediska soutěžících zlomyslně záměrnou, tj. aby nezaváděla soutěžící do zbytečných úskalí s nebezpečím poškození lodí nebo dokonce úrazu soutěžících. Jako příklady takových branek jsou znázorneny situace na obr. 4 a 5.

Konečně musí stavitel trati VTJZ dodržet zásadu, že trať musí odpovídat schválenému stupni VTJZ. Vždy je nutno zachovat rozumnou míru technické obtížnosti délky trati a počtu bodovacích míst v rozmezí povolené tolerance.

2. Vlastní stavba trati po technické stránce

Bodovací místa se vytyčují:

- a) branekami
- b) označením na břehu
- c) jiným způsobem.

K bodu a):

Branky musí být nejméně 150 cm široké (viz bod 3.8 Pravidel VTJZ) a každá musí být opatřena pořadovým číslem nejlépe na kovové destičce, která musí mít takovou velikost, aby vlastní číslo bylo nejméně 15 cm velké (viz též bod pravidel). Stejnou velikost musí mít též označení retrucky „R“ a dále branky, povinny pro družstva s označením „D“ — v obou případech na samostatných destičkách. Každé číslo

i písmeno musí být provedeno na obou stranách destičky, přičemž údaj neodpovídající směru jízdy musí být přeškrtnut. Nepreškrnuté číslo musí odpovídat vyzvednutím braneky předepsanému směru jízdy. Vzorová branka je uvedena na obr. č. 6.

Podle zkušenosti se doporučuje vyvěšovat braneky na drátě, nataženém přes řeku a pouze v případě, kdy nelze použít tohoto způsobu, vyvěsit braneky jinak — jak no ráhně, z mostu, propusti apod. (viz obr. č. 7).

Vlastní branka musí být pohyblivá, čehož se dosáhne vodicí lištou, zavěšenou na drátě pomocí oček, našroubovaných do této lišty. Z hlediska rozhodčích je nutné, aby lišta byla ovladatelná z jednoho břehu, tj. stanoviště rozhodčího, takže je nutno ovládací šňůru připevnit u obou konců lišty a vzdálenější konec ovládat přes očko, upevněné na druhém břehu s tím, že oba konce šňůry má rozhodčí v dosahu na svém břehu, zajištěné na hřebiku, aby byly snadno ovladatelné. Každá z tyček musí být rovněž samostatně ovladatelná, pokud jde o její posun dolů a vzhůru podle stavu vody a výše konců tyček nad vodou — příklad viz obr. č. 6 a 7.

K bodu b):

Vytyčení bodovacího místa označením na břehu přichází v úvahu zvláště tam, kde je třeba označit prostor na břehu pro soutěžní úkol povinného přistání nebo přenášení. Takový prostor je třeba viditelně (z tratí) vyznačit nejlépe dvěma barevnými praporky, jimiž se označuje počátek a konec prostoru, v němž lze splnit předepsaný úkol. Připomínáme, že pro povinné přistání musí být vybrán takový prostor, kde lze bez nebezpečí pro soutěžící bezpečně přísát, tj. kde nejsou kamenný, a nikoliv v prudkém proudu bez tišiny apod. Totéž platí o prostoru pro povinné přenášení.

Stejným způsobem je možno vyznačit brankoviště, tj. prostor, v němž je v návaznosti na sobě vyvěšeno několik branek. Toto vyznačení je vhodné pro soutěžící i rozhodčí, protože je nutno vyznačit jasné prostor, kde lze soutěžicimu připsat 30 tr. bodů za opuštění lodi ať již při zvrh-

nutí nebo při vystoupení z lodi přistane, aby pomohl jinému v nouzi. Brankoviště se označuje, pokud je to možné, opět nejlépe barevnými praporky obvykle 25 km nad první brankou v brankovišti a 50 km pod poslední branou téhož. Příklad viz obr. č. 8.

K bodu c):

Jiným způsobem lze označit soutěžní úkol barevným terčem (např. povinný průjezd nebo skok propusti). Terč se umisťuje přímo na koze propusti a je nutno zajistit jeho dokonalé upěvnení, aby nedošlo k jeho poškození nebo zničení během soutěže. Vzor a rozměry viz obr. č. 9.

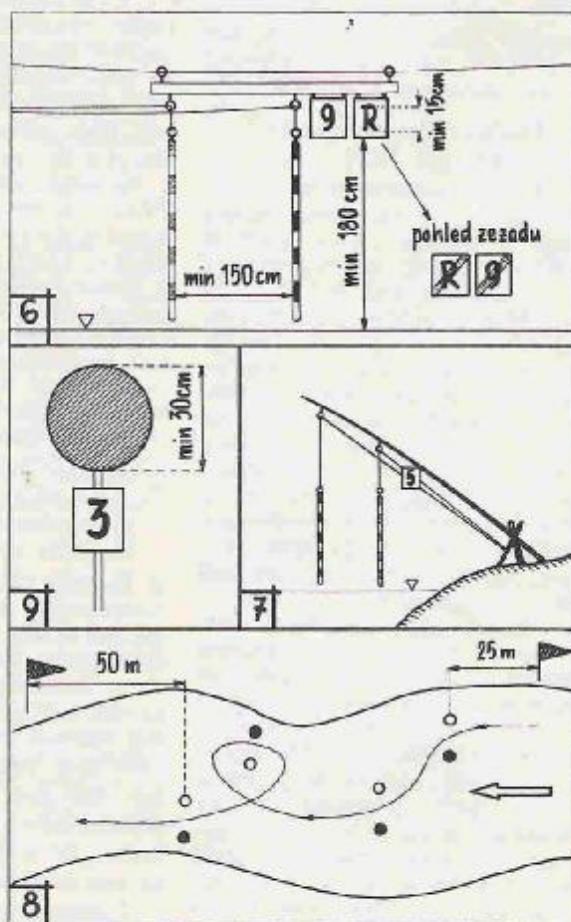
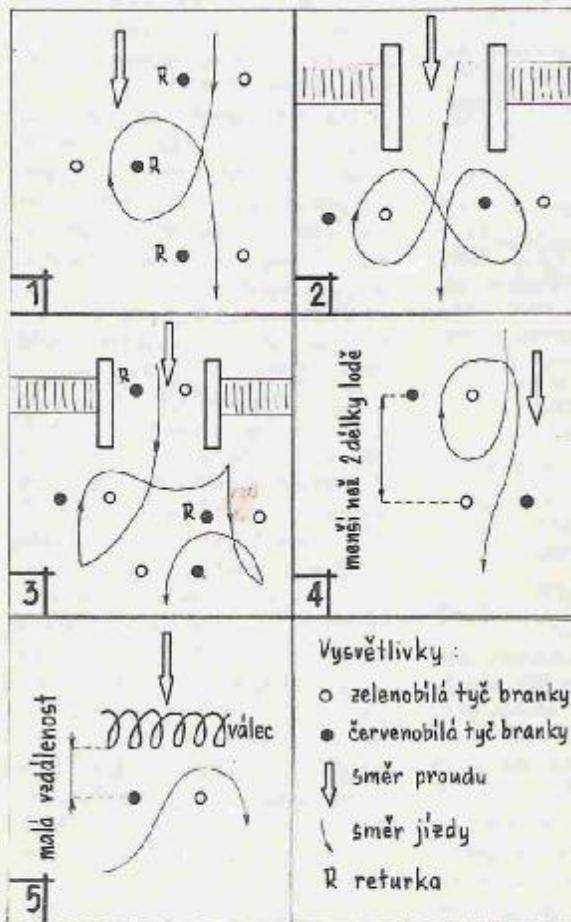
Obdobně lze označit tzv. stopérské místo. Je-li trať postavena tak, že se musí počítat se skrumážemi, tj. není-li dostatečně propustná (viz odst. 1 těchto pokynů), je vhodné vytyčit stopérské místo a upozornit na tuto skutečnost při výkladu tratí. Soutěžící je nutno vyzvat, aby uposlechli výzvy stopéra a na urče-

ném místě zastavili a pokračovali v soutěži až na jeho další pokyn. Pořadatel musí v tomto případě zajistit, aby všem soutěžicím, kteří budou stopnuti, byl odměřen čas, který zastavili na pokyn stopéra, a při propočtu celkového času odpočítan (viz splnění celkového limitu). Doporučujeme, aby se stavitele tratí vyhnuli maximálně vytyčení stopérských míst, protože jejich existence vyžaduje další rozhodčí a nezaručuje všem soutěžicím, že budou na tomto místě hodnoceni stejně.

3. Technická ustanovení

o stavbě tratí VTJZ jsou obsažena v článku 3 Pravidel VTJZ. Bod 3.4 uvádí soutěžní úkoly, které měly být vytyčeny na trati, přičemž nejde o taxativní výpočet a další možnosti jsou otevřeny. Vždy je nutno dodržet zásady, uvedené v odst. 1 těchto pokynů, zásadu stupně VTJZ, pro kterou je stavěna, řídit se charakterem toku a možnostmi, které vlastní tok staviteli dává.

Foto: Jaroslav Kvid

Text
ZDENĚK
BOUČEK

Foto:
Zdeněk
Thoma

Pádlo pro tvou rukou

„Milý kamaráde, posílám Ti slibné povídání o výrobě hlavice pádla. Promiň mi, jestli to nebude napsané dokonale. Ne že bych se omloval, ale výroba těch hrušek mi jde líp než psaní. Ota.“

Ale vůbec ne, Ota. Tvůj návod je vzorný. Ještě než se do něj čtenář začtou, něco o tobě povíme. Už po několika letech jezdíš na vodě — nejdřív na děblu, nyní na singlu, při zájezdech usedáš za volant proslavené českolipské vodácké Tatry 113, taky jsi fungoval jako správce loděnice a především jsi se začal starat o výchovu nejmenších českolipských vodáků. Mnozí z těch dřívějších čapartů už mají výjezdovou výkonnostní třídu ve slalomu a porážejí jedničkáře. A pečuješ zase o ty nejmladší, v létě, v zimě. Nu a navíc stavíš lodi, obstaráváš dopravu pro ČUV SSM a v neposlední řadě vymýslíš zlepšováky. Jedním z nich je právě hruška pádla. Rádi si necháme poradit. Máš slovo.

„Vezmu dřík pádla nebo kousek tyčky o průměru 22–24 mm, dlouhý zhruba 30 cm. Na konec pádla nebo zmíněné tyčky nasadím oválnou šísku z modeliny nebo jiného materiálu, který se dobře modeluje, tvaruje. Takto připravený materiál lehce stisknu rukou, aby se zformoval do tváru sevřené dlaně. Tim dostanu hrubý tvar šísky. Hrubý tvar vyhladím, konci zaoblím a na dříku a plastický materiál na konci dříku uhladím do ztracená. Nechám jej zatuhnout, ztvrdnout, a pak jej do hladka zabrousim. Tim získávám svou „ideální“ hrušku individuální.“

Před další manipulací je potřeba hrušku potřít parafinem nebo jiným vhodným separátorem. Dál postupuji stejně, jako při odlévání stop do sádry. Veznu čtyři prkénka — o něco delší, než je hruška. Na jednom si označím střed a vypiluji půlkulatý zářez o průměru 11–12 mm. Prkénka spojím do čtverce a hrušku do vzniklého čtverce vložím tak, aby se nikde nedotýkala stěn a aby okraj čtverce procházel polovinou hrušky naležato. Pro větší názornost se podívej na obrázky.

Pak si rozdělám řídkou sádru a připravenou hrušku zaliju. Hrušku opatrně vydám po částečném zatvrdnutí. Sádru nechám dokonale vy-

schnout, zatvrdnout. Tento postup opakuji ještě jednou. Tim získám negativní formu o dvou půlkách.

Forma musí důkladně vyschnout. Trvá to zhruba týden. Doba se zkráti, když využiju teplý vzduch nebo sušárnu. Pak vysušené formy vybrousim, aby na sebe dobré přilehly. Jestli se tam objevily vzduchové bublinky, musí se prohloubeniny vymazat (vykytotovat), aby byla forma hladká.

Dokonale připravená forma se několikrát potře lihovým roztokem šelaku — natíráme tak dlouho, až šelak zaplní všechny pory v sádře. Před samotným odléváním hrušky potíram formu ještě separačním čnidlem. Může to být rozpustěný vosk, parafin, dá se použít také roztok polyvinylalkoholu. Doporučuji dva až tři nátery. A jsme připraveni k odlévání.

Jako materiál k odlévání hrušky poslouží polyester CHS 104 nebo dentakryl. Hrušku mohu zpevnit buď kolíčkem (provrtám dřík a do otvoru vsunu kolíček), nebo armaturou (na hlavičku šroubu dřeva navařím kousek drátu a upravený vrut zašroubuji do dříku).

Připravím si pryskyřici, kterou mohu obarvit nebo nechat čirou (průhlednou). Doporučuji do pryskyřice přidat jemné piliny. Tim vznikne kašovitá hmota, mající malou tendenci téci — a hruška se zpevní. Jestli se rozhodnu pro průsvitnou hrušku, přimíchám do pryskyřice aerosol; ten v případě, že forma netěsní, zamezí vytékání pryskyřice.

Připravenou pryskyřici naleju do poloviny formy, vložím dřík, vyplním pryskyřici druhou polovinu formy, obě poloviny přiklopím na sebe a zatěžkám, aby se přebytečná náplň vytlačila. Nechám zatvrdnout, sejmu formu a nakonec hlavici brusným papírem pod vodou vybrousim do hladka. Pádlo s hlavicí přímo mě na míru je hotové.“

Návod Oty Bednáře můžeme s čistým svědomím doporučit každému, kdo si chce vylepšit vodácké vybavení. Jezdíme s takovým pádlem — a je to velmi příjemné. A mimochodem — spíš se rozšípne list, než aby odpadla hruška,

Nový druh PLACHTĚNÍ dobývá svět

Text i foto PETR CERHA

Před dvěma lety jsem měl možnost seznámit se s windsurfingem v Norsku, kde jsem se po tomto podivném plavidle pidil na zájezdu s FTVS UK. Bohužel jsem neměl možnost vyzkoušet si samotnou jízdu, ale s odstupem doby toho ani nelitují. Po několika měsících jsem jízdu zkoušl u nás v ČSSR a po několika pokusech mi bylo jasné, proč se Norové usmívají, když jsem je přesvědčoval, že to zkouším třeba i v ledové vodě. Nač jsem se stačil rozkočkat, následovala koupel. Tak to pokračovalo ještě mnoho minut. Po dalších neúspěšných pokusech jsem se přece udržel na „prkně“ a začal zkoušet balancování. První krůčky byly za mnou, ale o nějaké eleganci ani řeči. Stačí malá nepozornost, pořev větru za mými zády a již „pochodují“ opět tam, odkud jsem se před chvílkou vynořil. Stále znova, hodinu, dvě, tři. Ale co naplat, teplota vody a vítr vykonávají své. Tak jsem prožil na „prkně“ asi 8 hodin, můj křest, který si podle mého musí prodělat každý začátečník.

Samotné plavidlo je složeno z trupu, ráhna, káči, ploutve, plachty 5,2 m² a stožáru na univerzálním kloubu. Celková délka trupu je 365 cm, maximální šíře 85 cm. Fiberglasový kónický stožár o délce 416 cm je nastaven dřevěnou špičkou 25 cm a nohou 55 cm dlouhou, která slouží pro žádoucí pružnost stěžně. Kolem celé plachty je umístěno ráhno vyrobené z jasanu o délce 267 cm.

spojené ocelovou spojkou, odkud vede volný provaz, pomocí kterého vytahujeme plachtu z vody.

První jízdu zkusíme v nehluboké vodě (pozor na káču) postavením na plavidlo rozkročmo urpostřed u stěžně, který leží zatím na hladině. Provazem uchyteným na stěžni vytáhneme plach-

tu z vody do neutrální polohy. Potom uchopíme ráhno upravo (vlevo) asi 20 cm za stěžněm a pokusíme se konce plachty zvednout do jedné čtvrtiny výšky a tlačením nohou otočíme plavidlo do žádoucího směru, až ucítíme vítr v zádech. Chceme-li otočit plavidlo po větru, nakládníme stožár směrem dopředu. Při otáčení proti větru ho nakládníme směrem dozadu a občidlem stěžněm zepředu, zády proti větru. Když učítíme nebezpečí zvrhnutí, pustíme levou rukou ráhno a budeme se snažit udržet jen pravou rukou těsně u stěžně. Tím se plachta přeloží do neutrální polohy a můžeme se znova pokusit o rozjetí.

Po zvládnutí celé abecedy začneme vnimat krásy tohoto nového sportu a můžeme jezdit rychlosť až 40 km/hod. i více.

